

ALEKSANDRA GIRSZTOWT-BISKUP*

MARCIN STARZYŃSKI**

Korespondencja Krakowa z Toruniem w XIV–XV w.

Correspondence between Cracow and Toruń (Thorn) in the 14th–15th centuries

Streszczenie: Artykuł mieści edycję (wraz z komentarzem krytycznym) 26 niedrukowanych dotąd listów pisanych przez radę miasta Krakowa oraz mieszczan krakowskich do rady Starego Miasta Torunia od końca XIV do końca XV stulecia. Pozwala ona na wgląd w stosunki handlowe między tymi ośrodkami ze znacznie bliższej perspektywy niż ta, którą wyznaczają teksty kolejnych przywilejów handlowych, omówione przez autorów we wprowadzeniu, w którym nakreślono dzieje relacji handlowych Krakowa z Toruniem. Zbiór ten stanowi cenne uzupełnienie starszych edycji korespondencji władz średniowiecznego Krakowa z Bardiowem, Koszycami i Norymbergą.

Słowa kluczowe: handel, korespondencja miejska, piśmienność pragmatyczna, średniowieczny Kraków, średniowieczny Toruń

* Wydział Historyczny Uniwersytetu Gdańskiego, ul. Wita Stwosza 55, 80-308 Gdańsk, aleksandra.girsztowt@ug.edu.pl, ORCID: 0000-0003-3400-1813.

** Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, ul. Gołębia 13, 31-007 Kraków, marcin.starzynski@uj.edu.pl, ORCID: 0000-0003-0946-2175.

Abstract: This article contains an edition (along with a critical commentary) of 26 hitherto unprinted letters written by the Cracow city council and Cracow burghers to the council of the Old Town of Toruń (Thorn) from the end of the 14th to the end of the 15th century. It offers some insight into the trade relations between these centres from a much closer perspective than what may be gleaned from the texts of successive trade privileges, discussed by the authors in the introduction, which outlines the history of trade relations between Cracow and Toruń (Thorn). This collection constitutes valuable supplementary material to the older editions of the correspondence of the authorities of medieval Cracow with Bardejov, Košice and Nürnberg.

Keywords: trade, city correspondence, pragmatic literacy, medieval Cracow, medieval Toruń (Thorn)

Pionierzy badań nad handlem dawnego Krakowa, Stanisław Kutrzeba (1876–1946)¹ oraz Jan Ptaśnik (1876–1930)², już w początku XX stulecia zwrócili uwagę na znaczenie bieżącej korespondencji prowadzonej przez krakowskie władze komunalne z innymi ośrodkami miejskimi. Żadne inne źródła wytwarzane w kręgu ratusza nie dawały bowiem tak dobrego wglądu w codzienność stosunków handlowych. Pierwszy z nich w 1902 r. opublikował nie tylko do dziś wykorzystywaną monografię handlu Krakowa w dobie średniowiecza³, lecz także obszerny wybór źródeł oświetlających kontakty handlowe z Królestwem Węgier. Przedsięwzięcie to nie byłoby rzecz jasna możliwe, gdyby nie Ludwik Kemény, ówczesny archiwariusz miejski w Koszycach, który przeprowadził stosowną kwerendę i za zgodą magistratu wypożyczył Kutrzebie do Krakowa przechowywane tam liczne oryginały dokumentów oraz właśnie li-

¹ Zob. M. Starzyński, *Średniowieczny Kraków w badaniach Stanisława Kutrzeby*, w: S. Kutrzeba, *Finanse i handel średniowiecznego Krakowa*, oprac. M. Starzyński, Kraków 2009, s. IX–XXXVI (tam starsza literatura).

² Idem, *Malarz życia miejskiego – Jan Ptaśnik (1876–1930). U genezy studiów nad patrycjatem krakowskim*, „Krakowski Rocznik Archiwalny” 2017, t. 23, s. 101–133 (tam starsza literatura).

³ S. Kutrzeba, *Handel Krakowa w wiekach średnich na tle stosunków handlowych Polski*, „Rozprawy Wydziału Historyczno-Filozoficznego Akademii Umiejętności w Krakowie. Seria II” 1903, t. 19 (44), s. 1–196 (osobna odbitka: Kraków 1902; przedruk w: S. Kutrzeba, *Finanse i handel...*, s. 169–394; dalej cytowane za pierwszym wydaniem).

stów pisanych do Koszyc przez krakowskie instytucje samorządu komunalnego, występujące w sprawach miejscowego kupiectwa⁴. Jan Ptaśnik z kolei, badając w tym samym czasie związki Krakowa z Norymbergą, dotarł do zachowanych w Norymberdze ksiąg korespondencji prowadzonej przez władze tego miasta, w których rejestrowano teksty listów wychodzących z ratusza, w tym oczywiście tych kierowanych do Krakowa⁵. Musiało jednak upłynąć wiele lat, by przekazy tego właśnie typu zaczęto rozpatrywać jako niezbędne do poznania takich sfer jak chociażby komu-

⁴ *Akta odnoszące się do stosunków handlowych Polski z Węgrami głównie z Archiwum Koszyckiego z lat 1354–1505*, w: *Archiwum Komisji Historycznej* (dalej: AKH), t. 9, Kraków 1902, s. 407–485 (osobna odbitka: Kraków 1902), zwł. nr 14 (list Rady Miasta Krakowa [dalej: RMK] do rady Koszyc z 29 III 1433 r.), 20 (list RMK z 15 XI 1445 r.), 25 (list RMK z 17 V 1452 r.), 28 (list RMK z 8 III 1453 r.), 42 (list RMK z 31 VII 1455 r.), 51 (list RMK z 17 X 1482 r.), 52 (list wójta krakowskiego z 12 II 1483 r.), 53 (list RMK z 15 V 1453 r.), 65 (list RMK z 28 VIII 1493 r.), 70 (list RMK z 6 II 1495 r.), 72 (list RMK z 13 IV 1495 r.), 73 (list RMK z 9 X 1495 r.), 74 (list RMK z 3 VI 1495 r.), 75 (list RMK z 6 X 1496 r.), 84 (list RMK z 17 I 1503 r.), 92 (list z 24 I 1504 r.), 95 (list RMK z 26 II 1505 r.); także prywatna korespondencja mieszczan krakowskich: nr 24 (Jan Kyzweter do notariusza miejskiego w Koszycach z 17 VII 1450 r.), 29 (Jan Kyzweter do rychtarza koszyckiego, 18 II–11 III 1453 r.), 32 (Jan Kyzweter do rady Koszyc, 15 I–6 IV 1453 r.), 38 (Jan Kyzweter do rady Koszyc z 30 III 1454 r.), 40 (Jan Kyzweter do rady Koszyc z 15 XII 1454 r.), 41 (Jan Kyzweter do rady Koszyc z 23 II 1455 r.), 64 (kupcy krakowscy do rychtarza i mieszczan koszyckich z 31 VII 1491 r.), 66 (Jan Turzo do rady Koszyc z 25 X 1493 r.), 68 (Franciszek Bank do rady Koszyc z 1 VIII 1494 r.), 69 (Franciszek Bank do rady Koszyc z 24 VIII 1494 r.), 77 (Jerzy Morsztyn do rady Koszyc z 15 VI 1499 r.), 83 (Seweryn Betman i Jan Boner do rady Koszyc z 15 II 1502 r.), 85 (Seweryn Betman i Jan Boner do rady Koszyc z 30 I 1503 r.), 86 (Seweryn Betman i Jan Boner do rady Koszyc z 20 III 1503 r.), 93 (Seweryn Betman i Jan Boner do rady Koszyc z 31 I 1504 r.).

⁵ *Akta norymberskie do dziejów handlu z Polską w wieku XV*, wyd. J. Ptaśnik, w: AKH, t. 4, Kraków 1909–1913, s. 294–360, zwł. nr 2 (rajcy norymberscy do RMK z 25 X 1407 r.), 3 (rajcy norymberscy do RMK z 9 VIII 1423 r.), 5 (rajcy norymberscy do RMK z 22 III 1434 r.), 10 (rajcy norymberscy do RMK z 17 VIII 1447 r.), 12 (rajcy norymberscy do RMK z 6 II 1455 r.), 14 (rajcy norymberscy do RMK z 20 II 1455 r.), 19 (rajcy norymberscy do RMK z 9 XI 1458 r.), 21 (rajcy norymberscy do RMK z 15 VI 1459 r.), 22 (rajcy norymberscy do RMK z 6 IX 1459 r.), 26 (rajcy norymberscy do RMK z 17 III 1460 r.), 38 (rajcy norymberscy do RMK z 19 XII 1481 r.), 44 (rajcy norymberscy do Jana Bonera, mieszczanina krakowskiego, z 9 IX 1484 r.), 47 (rajcy norymberscy do RMK z 7 IV 1485 r.), 50 (rajcy norymberscy do RMK z 24 VII 1486 r.).

nikacja społeczna czy szeroko pojęta kultura pisma⁶. Ponowne odkrycie korespondencji miejskiej w polskiej historiografii przyniosła dopiero publikacja zbioru artykułów powstałego w wyniku pracy Komisji Historii Miast działającej przy Komitecie Nauk Historycznych PAN. W kontekście studiów nad Krakowem pomieszczono tam ważne rozprawy – Stanisława Sroki poświęconą korespondencji z miastami Górnych Węgier, opierającą się na wcześniejszych edycjach przygotowanych przez tego autora⁷, oraz Marcina Grulkowskiego, który z kolei podjął się analizy zachowanej korespondencji Krakowa z Głównym Miastem Gdańskiem, zachowanej w postaci oryginałów przesyłanych z Krakowa (24 listy) oraz, podobnie jak w Norymberdze, w postaci kopii listów kierowanych do Krakowa (10 listów), rejestrowanych w specjalnie założonych w tym celu księgach (*missiva*), z których najstarsza rozpoczyna się wpisami z 1420 r.⁸ Paradoks Krakowa, do połowy XV w. bez wątpienia najważniejszego pol-

⁶ Z. Noga, *Korespondencja miast Rzeczypospolitej, Śląska i Pomorza od średniowiecza do XVIII wieku*, „Klio” 2012, t. 23 (4), s. 3–5.

⁷ S. A. Sroka, *Korespondencja Krakowa z miastami Górnych Węgier w średniowieczu*, „Klio” 2012, t. 23 (4), s. 25–34; zob. także: *Dokumenty i listy Krakowa z drugiej połowy XV wieku z archiwum w Bardiowie*, wyd. W. Krawczuk, S. A. Sroka, „Rocznik Krakowski” 2005, t. 71, s. 55–65, nr 1 (list RMK do rady Bardiowa z 1 IV 1454 r.), 2 (list RMK z 17 XII 1455 r.), 3 (list RMK z 13 XI 1458 r.), 4 (list RMK z 11 I 1459 r.), 5 (list RMK z 3 II 1459 r.), 6 (list RMK z 19 II 1459 r.), 7 (list RMK z 6 IV 1459 r.), 8 (list RMK z 4 III 1461 r.), 9 (list RMK z 25 IV 1465 r.), 10 (list RMK z 5 VI 1472 r.), 11 (list RMK z 8 VII 1474 r.), 12 (list RMK z 2 XII 1476 r.), 13 (list RMK z 12 IV 1477 r.), 14 (list RMK z 3 IX 1479 r.), 15 (list RMK z 13 X 1479 r.), 16 (list ławników krakowskich z 20 VI 1483 r.), 17 (list RMK z 7 I 1484 r.), 18 (list RMK z 30 V 1484 r.), 19 (list RMK z 30 VII 1484 r.), 20 (list RMK z 18 VIII 1497 r.); *Dokumenty polskie z archiwów dawnego Królestwa Węgier*, t. 1: (*do 1450 r.*), wyd. S. A. Sroka, Kraków 1998, nr 55 (list RMK do rady Koszyc z 14 VII 1431 r., obecnie niezachowany), 78 (list RMK do rychtarza i mieszczan koszyckich z 26 XII 1444 r.), 91 (list RMK do rady Bardiowa z 24 VIII 1448 r.); t. 3: (*dokumenty z lat 1481–1500*), wyd. S. A. Sroka, Kraków 2003, nr 349 (list wójta krakowskiego do rady Bardiowa? z 26 V 1484 r.), 452 (list wójta krakowskiego do rady Bardiowa z 7 XI 1488 r.).

⁸ M. Grulkowski, *Korespondencja Krakowa i Wrocławia z Głównym Miastem Gdańskiem w późnym średniowieczu*, „Klio” 2012, t. 23 (4), s. 35–71 (w przypisach pomieszczone mniej lub bardziej obszernie fragmenty omawianych listów); zob. także: M. Sławoszevska, *Gdańskie „Missiva”*, „Archeion” 1958, t. 29, s. 199–207.

skiego ośrodka dalekiego handlu⁹, a zatem bez wątpienia prowadzącego ożywioną korespondencję, polega na tym, że te listy, które przychodziły do krakowskiego ratusza, jak chociażby z Koszyc, Głównego Miasta Gdańska czy Norymbergi, dotyczące spraw bieżących, bezpowrotnie zaginęły, dzieląc najpewniej los najstarszych ksiąg rachunkowych (zachowały się pojedyncze, przypadkowo zatknięte między karty innych ksiąg kancelaryjnych). Zastanawia również brak wyraźnego śladu potwierdzającego rejestrację korespondencji wychodzącej. Na taką możliwość wskazywałem natomiast przed kilkunastu laty w monografii rady krakowskiej¹⁰. Najstarsze dziś zachowane *libri epistolarum* sięgają 1621 r., kiedy znaczenie miasta było niepomierne mniejsze niż półtora czy dwa stulecia wcześniej¹¹.

Oryginały listów władz Krakowa są dziś rozproszone w różnych zbiorach archiwalnych¹². O ile te przechowywane na terenie Słowacji czy

⁹ Por. np. F. W. Carter, *Trade and urban development in Poland. An economic geography of Cracow, from its origins to 1795*, „Cambridge Studies in Historical Geography”, vol. 20, Cambridge 1994, s. 87–169.

¹⁰ M. Starzyński, *Krakowska rada miejska w średniowieczu*, „Maiestas, Potestas, Communitas”, t. 3, Kraków 2010, s. 167; idem, *Das mittelalterliche Krakau. Der Stadtrat im Herrschaftsgefüge der polnischen Metropole*, „Städteforschung. Reihe A: Darstellungen”, Bd. 92, Köln–Wien–Weimar 2015, s. 130.

¹¹ M. Wyzga, *Korespondencja miasta Krakowa w XVII–XVIII wieku*, „Klio” 2012, t. 23 (4), s. 117–128, zwł. s. 117.

¹² Listy przechowywane we Wrocławiu zinwentaryzował ostatnio M. Goliński, *Polonika wśród listów z zasobu dawnego archiwum miejskiego we Wrocławiu. Katalog (do 1506 roku)*, „Folia Jagellonica. Fontes”, t. 6, Kraków 2022, nr 37 (mieszczanin krakowski Jan Szultis do rady Wrocławia z 29 III 1432 r.), 40 (RMK do rady Wrocławia z 21 II 1435 r.), 46 (mieszczanie krakowscy Stanisław i Jerzy Morsztynowie do rady Wrocławia z 7 III 1439 r.), 51 (list RMK do rady Wrocławia z 9 III 1440 r.), 57 (list RMK do rady Wrocławia z 6 X 1441 r.), 69 (list RMK do rady Wrocławia z 18 V 1448 r.), 81 (list RMK do rady Wrocławia z 27 X 1448 r.), 85 (list RMK do rady Wrocławia z 7 II 1450 r.), 100 (mieszczanie krakowscy mistrz Szczepan, Marcin i Jan Leipniger do rady Wrocławia, około połowy XV w.), 104 (mieszczanin krakowski Walenty Kannengiesser do rady Wrocławia, około połowy XV w.), 105 (list RMK do rady Wrocławia z 26 II 1451 r.), 150 (list RMK do rady Wrocławia z 2 III 1481 r.), 152 (list RMK do rady Wrocławia z 20 VIII 1481 r.), 162 (list RMK do rady Wrocławia z 17 II 1483 r.), 175 (list RMK do rady Wrocławia z 13 X 1484 r.).

Węgiel zostały już dawno wydane, a te ze zbiorów gdańskich opublikowano podczas prac nad niniejszym tekstem¹³, o tyle pozostałe nadal czekają na ogłoszenie drukiem. Wśród tych, poza Gdańskiem, najwięcej oryginałów przetrwało w Toruniu, co zresztą nie dziwi, jeśli weźmie się pod uwagę dość burzliwą historię krakowsko-toruńskich kontaktów gospodarczych.

W literaturze przedmiotu, zarówno tej starszej, jak i nowszej, poświęcono im dość dużo miejsca. Wystarczy wspomnieć tu prace Hermanna Oesterreicha¹⁴, Stanisława Kutrzeby¹⁵, Mariana Magdańskiego¹⁶, Karla Ottona Ahnsehla¹⁷, Krzysztofa Kopińskiego (przy okazji analizy powiązań

¹³ *Akta odnoszące się do stosunków handlowych; Dokumenty i listy; Dokumenty polskie; Dokumenty i listy z epoki jagiellońskiej z Archiwum Państwowego w Gdańsku. Edycja krytyczna*, seria 2: *Listy duchowieństwa, urzędników, szlachty i miast polskich z Archiwum Państwowego w Gdańsku*, t. 1: *do 1479 roku*, wyd. M. Grulkowski, A. Kozak, A. Szwe-da, S. Szybkowski, „Folia Jagellonica. Fontes”, t. 9, Warszawa 2023, nr 5 (list RMK do rady Gdańska, 1371–przed 1381), 47 (list RMK z 15 V 1441 r.), 53 (list RMK z 21 VI 1443 r.), 56 (list RMK z 11 X 1443 r.), 74 (mieszczanie krakowscy Jan Schweidnitzer, Stano Gorteler i Bartłomiej Graudentz do rady Gdańska z 28 VI 1454 r.), 77 (mieszczanin krakowski Jan Schweidnitzer do rady Gdańska z 13 VII 1454 r.), 79 (mieszczanie krakowscy Jan Schweidnitzer i Bartłomiej Graudentz do rady Gdańska z 26 VII 1454 r.), 80 (list RMK z 26 VII 1454 r.), 82 (mieszczanin krakowski Stano Gorteler do rady Gdańska z 13 VIII 1454 r.), 90 (mieszczanie krakowscy Jan Schweidnitzer i Bartłomiej Graudentz do rady Gdańska z 12 IX 1454 r.), 105 (mieszczanin krakowski Stano Gorteler do rady Gdańska z 13 XI 1459 r.), 112 (list RMK z 22 VII 1462 r.), 116 (list RMK z 11 IV 1470 r.), 126 (list RMK z 4 II 1472 r.), 163 (list RMK z 30 XII 1474 r.), 175 (list RMK z 25 IV 1476 r.), 201 (list RMK z 12 XII 1477 r.), 203 (list RMK z 16 XII 1477 r.), 210 (mieszczanie krakowscy Zygfryd Bethman, Paweł Ber, Jan Turzo i Jan Schultis do rady Gdańska z 2 IV 1478 r.), 224 (list RMK z 16 X 1478 r.).

¹⁴ H. Oesterreich, *Die Handelsbeziehungen der Stadt Thorn zu Polen. Von der Gründung der Stadt bis zum Ende des sechzehnten Jahrhunderts 1232–1517. Thorns Handel unter der Herrschaft des Deutschen Ordens (1232–1454)*, „Zeitschrift des Westpreussischen Geschichtsvereins” 1890, Bd. 28, s. 1–92.

¹⁵ S. Kutrzeba, *Handel Krakowa...*, s. 21–58.

¹⁶ M. Magdański, *Organizacja kupiectwa i handlu toruńskiego do roku 1403*, „Wydawnictwa Archiwum Miasta Torunia”, t. 2, Toruń 1939.

¹⁷ K. O. Ahnsehl, *Thorns Seehandel und Kaufmannschaft um 1370*, „Wissenschaftliche Beiträge zur Geschichte und Landeskunde Ost-Mitteleuropas”, Bd. 53, Marburg–Lahn 1961.

handlowych Torunia z Wrocławiem)¹⁸, Romana Czai¹⁹, László Pósa²⁰ czy ostatnio Tomasza Jasińskiego²¹. Wzajemne kontakty handlowe obu hanzeatyckich ośrodków wiązały się przede wszystkim z faktem, że znajdowały się one na szlaku handlowym prowadzącym z południa na północ, którym od przełomu XIII i XIV stulecia transportowano węgierską miedź w stronę cieśnin Sundu oraz Lubeki i Hamburga, a stamtąd do Flandrii²². Dla handlu krakowskiego szlak ten w dobie średniowiecza był bez wątpienia najistotniejszy²³. Zainteresowanie obu ośrodków aktywnością na wschodzie (Ruś) i południu (Węgry) stanowiło natomiast punkt zapalny w ich stosunkach handlowych²⁴. Leżący na skrzyżowaniu szlaków handlowych Toruń do końca XIV w., tzn. do czasu wzrostu znaczenia Gdańska, był głównym ośrodkiem wymiany towarowej na terenie państwa zakonnego, a lokalni kupcy należeli niewątpliwie do najbogatszych²⁵. Dla Torunia węgierska miedź początkowo była głównym towarem, jakim hand-

¹⁸ K. Kopiński, *Gospodarcze i społeczne kontakty Torunia z Wrocławiem w późnym średniowieczu*, „Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu”, t. 91/2, Toruń 2005.

¹⁹ R. Czaja, *Strefa bałtycka w gospodarce europejskiej w XIII–XV wieku ze szczególnym uwzględnieniem Prus Krzyżackich*, w: *Ziemie polskie wobec Zachodu. Studia nad rozwojem średniowiecznej Europy*, red. S. Gawlas, Warszawa 2006, s. 195–243; idem, *Die preussische Handel um die Wende zum 15. Jahrhundert. Zwischen Krise und Expansion*, w: *Städtische Wirtschaft im Mittelalter. Festschrift für Franz Irsigler zum 70. Geburtstag*, Hrsg. R. Holbach, M. Pauly, Köln–Weimar–Wien 2011, s. 93–108.

²⁰ L. Pósa, *Ungarisch-preussische Handelsbeziehungen im Mittelalter*, „Zapiski Historyczne” 2018, t. 83, s. 115–145.

²¹ T. Jasiński, *Handel miedzią węgierską a restytucja rządów Władysława Łokietka w Polsce (1304–1312)*, „Roczniki Historyczne” 2018, t. 84, s. 93–138.

²² S. Kutrzeba, *Handel Krakowa...*, s. 24–25; K. O. Ahnsehl, op. cit., s. 116, 120. Taki wybór trasy, jako efekt słabnącej roli lubeczan w Toruniu i rosnącej rodzin z Soestu i Dortmundu, sugerował ostatnio T. Jasiński, op. cit., s. 98–99.

²³ S. Kutrzeba, *Handel Krakowa...*, s. 8, 21–22.

²⁴ M. Małowist, *Handel lewantyński w życiu Polski w późnym średniowieczu i w początkach czasów nowożytnych*, w: idem, *Europa i jej ekspansja XIV–XVI w.*, Warszawa 1993, s. 118–133, zwł. s. 118–121 (pierwodruk: *Les routes du commerce et les marchandises du Levant dans la vie de la Pologne au bas Moyen Age et au début de l'époque moderne*, w: *Mediterraneo e Oceano Indiano. Atti del VI Colloquio Internazionale di Storia Marittima (Venezia 20–29 Settembre 1962)*, Firenze 1970, s. 157–175).

²⁵ T. Jasiński, op. cit., s. 97–98.

lowano tu na szeroką skalę – przez całe niemal XIV stulecie to kupcy toruńscy dominowali na rynku hanzeatyckim w jej obrocie²⁶. Uczestniczyły w tym handlu w dużej mierze rodziny związane z elitą władzy. Wśród nich badacz XIV-wiecznego handlu toruńskiego, Karl Otto Ahnsehl, wyróżnił przede wszystkim patrycjuszowskie rodziny von Allen i von Soest, na które w latach 60. XIV w. przypadała jedna trzecia wartości eksportu miedzi (7400 grz. wobec 22 000 grz. pruskich całości obrotów)²⁷. Z Torunia w kierunku Krakowa wysyłano z kolei przede wszystkim flandryjskie sukno, ale także wino, migdały, owoce południowe i szerzej – towary z Lewantu, które sprowadzano z Brugii²⁸. Handel ten, ze względu na fakt, że oba miasta znajdowały się wówczas w granicach różnych organizmów państwowych, stanowił element szerszej polityki, w ramach której władcy polscy dążyli do zmniejszenia roli torunian w obrocie tym metalem.

Miedź można było sprowadzać do Torunia bezpośrednio z Koszyc lub też za pośrednictwem Krakowa, który aż do późnego średniowiecza był najważniejszym punktem tranzytowym²⁹. Handel miedzią, przede wszystkim za czasów panowania Władysława Łokietka, tworzył oś sporu mającego w efekcie prowadzić do wyeliminowania kupiectwa toruńskiego z obrotu tym intratnym towarem. Nie można przy tym zapominać, że sam szlak miedziowy, jak ostatnio podniesiono w literaturze, odgrywał niebagatelną rolę na drodze do zjednoczenia ziem polskich³⁰.

Początkowo transport miedzi do Flandrii znajdował się w rękach zamieszkujących Gdańsk lubeczan, którzy w 1295 oraz 1298 r. otrzymali od Władysława Łokietka trzy istotne przywileje handlowe zwalniające ich z ceł oraz uzyskali ochronę na szlaku wiodącym przez ziemie znajdują-

²⁶ K. O. Ahnsehl, op. cit., s. 43.

²⁷ Ibidem, s. 46; T. Jasiński, op. cit., s. 98; zob. także: K. Kopiński, *Genealogia patrycjuszowskiej rodziny Allenów z Torunia w XIV wieku*, „Rocznik Toruński” 1999, t. 26, s. 41–54.

²⁸ A. Czacharowski, *Toruń als Produktionszentrum um die Wende des 14. und 15. Jahrhunderts*, „Studia Maritima” 1981, t. 3, s. 49–58, zwł. s. 49–50 (przedruk w: idem, *Bürgertum und Rittertum im Spätmittelalter. Festgabe zu seinem siebzigsten Geburtstag*, Toruń 2001, s. 23–34); M. Małowist, op. cit., s. 122.

²⁹ T. Jasiński, op. cit., s. 102.

³⁰ Temat szeroko omówiony przez T. Jasińskiego w cytowanym artykule.

ce się pod jego panowaniem³¹. Ich sytuacja pogorszyła się jednak w czasie kilkuletnich rządów Przemyślidów, co nie pozostało bez wpływu na późniejsze opanowanie tej istotnej gałęzi handlu przez torunian³². Dominującą rolę Torunia w handlu miedzią można zatem datować od początku XIV w. W 1306 r. Władysław Łokietek wydał znany przywilej ustanawiający w Krakowie prawo składu na miedź, która miała być odtąd transportowana z Węgier lądem lub Wisłą właśnie do Torunia, skąd tamtejsi kupcy mogli ją eksportować dalej do Flandrii³³. Samo nadanie prawa składu Krakowowi mogło być oczywiście wymierzone (jak dyskutuje się w literaturze przedmiotu) przeciwko zarówno kupcom koszyckim, jak i toruńskim, gdyż obydwie strony bez wątpienia straciły na jego funkcjonowaniu³⁴.

Czasowe opanowanie handlu miedziowego przez torunian nastąpiło po zajęciu Pomorza Gdańskiego przez Krzyżaków i zniszczeniu Gdańska w 1308 r., co faktycznie uniemożliwiało działalność kupców krakowskich do tej pory przemieszczających się po terenach podległych Łokietkowi³⁵. Spodziewając się reperkusji za zatrzymywanie statków oraz towarów krakowian w okresie walk o Świecie (1309), wytyczono nowy szlak handlowy prowadzący przez Mazowsze, który omijał ziemię Łokietka³⁶. W oczywisty sposób negatywnie odbiło się to na Krakowie, co skłoniło Łokietka do wydania w 1316 r. nowego przywileju handlowo-celnego dla Torunia³⁷. Nie

³¹ R. Czaja, *Strefa bałtycka...*, s. 199–200; T. Jasiński, op. cit., s. 104; zob. także: H. Samsonowicz, *Lubeczanie a ziemie Polski w XIII w.*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Historia” 1990, z. 24, s. 144–153; H. Lesiński, *Początki i rozwój stosunków polsko-hanzeatyckich w XIII w.*, „Przegląd Zachodni” 1952, t. 8, s. 130–145; W. Długokęcki, *Hanza a Gdańsk na przełomie XIII i XIV wieku*, w: *Rzeź gdańska z 1308 roku w świetle najnowszych badań*, red. B. Śliwiński, Gdańsk 2009, s. 27–42.

³² T. Jasiński, op. cit., s. 132.

³³ *Kodeks dyplomatyczny miasta Krakowa 1257–1506* (dalej: KDMK), cz. 1, wyd. F. Piekosiński, „Monumenta Poloniae Historica Res Gestas Poloniae Illustrantia” (dalej: MMAE), t. 5, Kraków 1879, nr 4; T. Jasiński, op. cit., s. 110–111; zob. także: H. Oesterreich, op. cit., s. 8; S. Kutrzeba, *Handel Krakowa...*, s. 28.

³⁴ S. Kutrzeba, *Handel Krakowa...*, s. 29; T. Jasiński, op. cit., s. 111.

³⁵ T. Jasiński, op. cit., s. 116.

³⁶ *Ibidem*, s. 117.

³⁷ *Hansisches Urkundenbuch* (dalej: HU), Bd. 3, Hrsg. K. Höhlbaum, Haale 1882–1886, nr 631 = *Preußisches Urkundenbuch. Politische Abteilung* (dalej: PU), Bd. 2:

doprowadziło to jednak do całkowitego odejścia pruskich kupców od szlaku mazowieckiego. Wedle tenoru tego dyplomu kupcy toruńscy, udający się do Krakowa lub Sandomierza, mieli prawo do wolnego przejazdu przez Łokietkowe władztwo, ale jedynie na wyznaczonym szlaku, prowadzącym przez Brześć Kujawski i Łęczycę z możliwością przekroczenia Pilicy w Inowłodziu bądź Sulejowie, skąd dalsza droga wiodła przez Wąchock i Opatów (stąd z kolei przez Zawichost w kierunku Rusi)³⁸.

Znacznie ograniczony przez wybuch wojny w 1327 r. handel między Prusami a Królestwem Polskim powrócił do stanu wcześniejszego w pierwszych latach panowania Kazimierza Wielkiego, szczególnie zaś po pokoju kaliskim z 1343 r. Już w 1344 r. kwestia kupców toruńskich została przez władcę unormowana poprzez wyznaczenie szlaków na Węgry oraz Ruś, nawiązujących co prawda do tych wcześniej ustalonych przez Łokietka, przy czym tym razem regulował je przymus drogowy, nie tyle gwarantujący bezpieczeństwo, ile wymuszający korzystanie z określonej trasy pod groźbą utraty towarów. Wyznaczony szlak prowadził oczywiście drogą dłuższą niż ten, którym mogli poruszać się kupcy krakowscy, co stawiało torunian w gorszym położeniu od konkurencji. Dodatkowo zamknięto przed nimi szlaki prowadzące na Ruś³⁹. Zezwolono natomiast na handel suknem⁴⁰. Istotną zmianę przyniósł dopiero 1349 r. i dokument wystawiony 19 czerwca w Brześciu Kujawskim przez Kazimierza Wielkiego (tuż po zawarciu układu granicznego w Trzęsaczu 14 czerwca), w którym pojawiły się nowe regulacje dotyczące handlu; miał on być całkowicie wolny, a kupcy toruńscy mieli mieć dostęp do Wrocławia, Włodzimierza oraz Sandomierza⁴¹.

1309–1335, Hrsg. M. Hein, Königsberg 1939, nr 228; edycja najważniejszych fragmentów skolacjonowana z oryginałem: M. Magdański, op. cit., s. 53–54.

³⁸ M. Magdański, op. cit., s. 54–57.

³⁹ *Najstarszy zbiór przywilejów i wilkierzy miasta Krakowa*, wyd. S. Estreicher, Kraków 1936, nr 3; M. Magdański, op. cit., s. 59–61; K. Kopiński, *Gospodarcze i społeczne kontakty...*, s. 16–17.

⁴⁰ HU 3, nr 59.

⁴¹ HU 3, nr 147 = PU, Bd. 4: *1346–1351*, Hrsg. H. Koeppen, Marburg a. d. Lahn 1964, nr 424; M. Magdański, op. cit., s. 66–68; A. Szweđa, *Królestwo Polskie a zakon krzyżacki 1348–1350 – między konfliktem a współdziałaniem*, „Zapiski Historyczne” 2012, t. 77, s. 9–24, zwł. s. 18.

W tym samym roku Kazimierz Wielki wydał dwa kolejne dokumenty dotyczące także kupców toruńskich, mianowicie 24 sierpnia zagwarantował im wolną drogę na Węgry, przy zachowaniu dotychczasowych przywilejów krakowskich, a pod koniec roku ogłosił podobny w treści przywilej dotyczący kierunku ruskiego, do Włodzimierza⁴². Zaostrenie stosunków na tle handlowym nastąpiło kilka lat później. W 1354 r. nakaz sprzedaży miedzi jedynie kupcom miejscowym (czyli krakowskim) został rozszerzony przez króla na wszystkie towary przywożone do Krakowa⁴³. Samo generalne prawo składu miasto otrzymało w 1372 r.⁴⁴ oraz ponownie w 1387 r.⁴⁵ W połączeniu z ustanowionym w 1371 r. ograniczeniem w korzystaniu ze szlaków handlowych na Ruś jedynie dla kupców polskich i węgierskich⁴⁶ Toruń został całkowicie odcięty od bezpośrednich kontaktów z Węgrami oraz Rusią. Zamknięcie drogi na Ruś utrzymało się jednak bardzo krótko, gdyż już pod koniec 1372 r. oraz w 1373 r. wskutek działań Winrycha von Kniprode kupcy toruńscy otrzymali od Władysława Opolczyka i Ludwika Węgierskiego przywileje przywracające prawo do użytkowania szlaków na Ruś na zasadzie określonej za panowania Kazimierza Wielkiego⁴⁷.

⁴² HU 3, nr 156 = PU 4, nr 447, 159; A. Szweda, op. cit., s. 18.

⁴³ KDMK 1, nr 29.

⁴⁴ KDMK 1, nr 41 (dokument Elżbiety Łokietkówny z 18 VII 1372 r. ustanawiający w Krakowie skład generalny na wzór tego, który miał już funkcjonować w dobie rządów Kazimierza Wielkiego: „quod fuit temporibus [...] domini Kazimiri [...] observatum et tentum”), 43 (dokument Ludwika Andegaweńskiego z 6 VIII 1372 r. ustanawiający w Krakowie skład na towary wiezione „de universis Prussie partibus et signanter de Thorun”).

⁴⁵ KDMK 1, nr 63 (dokument Władysława Jagiełły z 26 XI 1387 r. nakazujący kupcom obcym, w szczególności wymienionym na pierwszym miejscu torunianom oraz tym z Prus, Węgier, Moraw, Czech i Śląska, sprzedaż wszystkich wiezionych towarów w Krakowie); S. Kutrzeba, *Handel Krakowa...*, s. 31; M. Magdański, op. cit., s. 69; K. Kopiński, *Gospodarcze i społeczne kontakty...*, s. 26.

⁴⁶ *Najstarszy zbiór...*, nr 8.

⁴⁷ HU, Bd. 4, Hrsg. K. Höhlbaum, Haale a. S. 1896, nr 434, 454–455; S. Kutrzeba, *Handel Krakowa...*, s. 31; M. Magdański, op. cit., s. 69, 72–74; J. Wyrozumski, *Handel Krakowa ze Wschodem w średniowieczu*, „Rocznik Krakowski” 1980, t. 50, s. 57–64, zwł. s. 60 (przedruk w: idem, *Cracovia mediaevalis*, oprac. M. Starzyński, Kraków 2010, s. 335–349); K. Kopiński, *Gospodarcze i społeczne kontakty...*, s. 26.

Do ponownego zamknięcia szlaków węgierskiego oraz ruskiego doszło za rządów Władysława Jagiełły, po wydaniu drugiego przywileju składowego dla Krakowa w 1387 r.; obcy kupcy mogli odtąd docierać jedynie do Krakowa, Lublina i Sandomierza⁴⁸. Szczególnie odczuwalne natomiast dla miast pruskich było zamknięcie granicy polsko-krzyżackiej⁴⁹, skutkujące odcięciem Prus od towarów importowanych z Polski, a także wytyczeniem, dzięki zawartemu w 1390 r. porozumieniu Jagiełły z Bogusławem VI, drogi z Polski na Pomorze Zachodnie i stąd w kierunku Flandrii⁵⁰. Krótkie przywrócenie prawa kupcom toruńskim do uczęszczania na szlakach na Ruś i Węgry nastąpiło między kwietniem a lipcem 1391 r. w trakcie obowiązywania zawartego na malborskim zamku rozejmu między Polską a zakonem. Unormowanie sytuacji i zakończenie walki handlowej między Krakowem i Toruniem były efektem pokoju zawartego między Polską a zakonem w 1397 r. Skutkowało otwarciem szlaków na Węgry i Ruś dla kupców toruńskich, przy jednoczesnym zachowaniu krakowskiego prawa składu⁵¹. Toruń z kolei uzyskał w 1403 r. prawo składu⁵², które oczywiście negatywnie wpłynęło na wzajemne stosunki obu miast i skłoniło je do zawarcia ugody w Grabowie w październiku 1403 r., na mocy której zarówno w Krakowie, jak i w Toruniu prawo składu miało być wzajemnie poluzowane, a kupcy krakowscy winni oddać zarekwirowane towary toruńskie, co doprowadziło do ponownego zwrócenia się ku handlowi przez Pomorze Zachodnie, co z kolei było utrudnione przez

⁴⁸ S. Kutrzeba, *Handel Krakowa...*, s. 33; M. Magdański, op. cit., s. 73–74.

⁴⁹ *Registra perceptorum et distributorum civitatis Cracoviensis annorum 1390–1393, 1395–1405, nec non 1407–1410*, wyd. F. Piekosiński, w: *Najstarsze księgi i rachunki miasta Krakowa od r. 1300 do 1400*, wyd. F. Piekosiński, J. Szujski, Kraków 1878 (MMAE, t. 4), s. 231: „Item IX sc. I quart. cum litteris regis de inhibitione vie ad Prussiam”.

⁵⁰ KDMK 1, nr 72; S. Kutrzeba, *Handel Krakowa...*, s. 34–35; K. Kopiński, *Gospodarcze i społeczne kontakty...*, s. 28.

⁵¹ S. Kutrzeba, *Handel Krakowa...*, s. 35–38; M. Magdański, op. cit., s. 74–75; K. Kopiński, *Gospodarcze i społeczne kontakty...*, s. 29.

⁵² HU, Bd. 5, Hrsg. K. Kunze, Leipzig 1899, nr 571.

przejęcie przez zakon Nowej Marchii⁵³. Tym razem próba rozwiązania konfliktu poprzez sąd rozjemczy nie przyniosła rezultatu⁵⁴.

Po wielkiej wojnie i wojnie głodowej stosunki handlowe względnie unormowały się w 1415 r., natomiast po kolejnym konflikcie zbrojnym i pokoju mełneńskim w 1425 r. udało się uregulować stosunki handlowe, tj. otworzyć granice oraz zapewnić swobodę handlu⁵⁵. Równocześnie wzrastała rola Gdańska jako głównego miasta handlowego w Prusach, a także konkurencja innych ośrodków (Nieszawy i Nowej Nieszawy). Słabnącej roli toruńskiego ośrodka nie wspomógł nawet powtórzony przywilej składowy z 1428 r.⁵⁶ Wybuch wojny trzynastoletniej i inkorporacja Prus formalnie zapewniły swobodę handlu z Polską, choć pod jej koniec pewne trudności dla kupców toruńskich spowodowało zarządzenie Kazimierza Jagiellończyka z 1464 r., zmuszające ich do korzystania pod groźbą konfiskaty towarów z drogi na Węgry prowadzącej przez Kraków, a nie go omijającej, przez Sannok i Krosno⁵⁷. W tym samym czasie stosunki handlowe Torunia z Krakowem rozluźniły się ze względu na znaczące zmniejszenie się natężenia wymiany dwóch najistotniejszych towarów – sukna oraz miedzi. Handel suknem opanowali bowiem całkowicie gdańszczanie, miedź stała się z kolei domeną kupców norymberskich⁵⁸.

Prezentowana niżej edycja zachowanych listów kierowanych zarówno przez radę krakowską, jak i poszczególnych mieszczan do rady Starego Miasta Torunia daje możliwość spojrzenia na stosunki handlowe obu

⁵³ *Franciscani Thorunensis Annales Prusici (Annalista Thorunensis)*, w: *Scriptores rerum Prussicarum*, Bd. 3, Hrsg. T. Hirsch, M. Töppen, E. Strehleke, Leipzig 1866, s. 264: „Anno Domini 1403 cum mercatores Thoronenses haberent Cracovie ultra XXIII^M marcarum in debitis et mercibus et bonis, Cracovienses omnia arrestarunt prohibentes omnem bonorum solutionem”; *Registra perceptorum*, s. 276: „Super via dominorum ad conuencionem cum Ptuthenis et Thorunensibus”; S. Kutrzeba, *Handel Krakowa...*, s. 41; K. Kopiński, *Gospodarcze i społeczne kontakty...*, s. 29.

⁵⁴ S. Kutrzeba, *Handel Krakowa...*, s. 42–43; H. Oesterreich, op. cit., s. 29–30; K. Kopiński, *Gospodarcze i społeczne kontakty...*, s. 30–31.

⁵⁵ S. Kutrzeba, *Handel Krakowa...*, s. 44–45.

⁵⁶ *Ibidem*, s. 48; H. Oesterreich, op. cit.; K. Kopiński, *Gospodarcze i społeczne kontakty...*, s. 37.

⁵⁷ K. Kopiński, *Gospodarcze i społeczne kontakty...*, s. 44–45.

⁵⁸ S. Kutrzeba, *Handel Krakowa...*, s. 55–57.

ośrodków z nieco innej perspektywy niż ta, którą wyznaczają omówione wyżej teksty kolejnych przywilejów handlowych; perspektywy niewątpliwie bliższej, pokazującej przede wszystkim ich trwałość. Treściowo nie odbiega ona od tematyki dotyczącej innych ośrodków miejskich. Dominują w niej bowiem kwestie gospodarcze związane z bieżącymi płatnościami (zobowiązania dłużne) oraz przepływem towarów (problemy z nieuczciwymi kontrahentami) czy chociażby te szczególnej wagi, jak obecność obu miast w Związku Hanzeatyckim, ale obecne są również wątki oświetlające więzi społeczne (sprawy majątkowe/spadkowe). W tym kontekście zbiór ten stanowi cenne uzupełnienie starszych edycji korespondencji władz średniowiecznego Krakowa. Teksty niemieckojęzyczne przygotowano wedle zasad wyłożonych w instrukcjach Waltera Heinemeyera oraz Matthiasa Thumsera⁵⁹.

Edycja

Zastosowane skróty: ANK – Kraków, Archiwum Narodowe; APT – Toruń, Archiwum Państwowe; ASC – *Księgi ławnicze krakowskie 1365–1376 i 1390–1397*, wyd. S. Krzyżanowski, „Wydawnictwa Archiwum Aktów Dawnych Miasta Krakowa”, t. 1, Kraków 1904; Chmiel – A. Chmiel, *Pieczenie m[iast] Krakowa, Kazimierza, Kleparza i jurydyk krakowskich do końca XVIII wieku*, „Rocznik Krakowski” 1909, t. 11, s. 77–176; Cons. Crac. – Consularia Cracoviensia; Engel – B. Engel, *Die mittelalterlichen Siegel der Thorner Rathsarchiv mit besonderer Berücksichtigung des Ordenslandes*, Th. 1: *Ordensbeamte und Städte*, „Mitteilungen des Copernicus-Vereins für Wissenschaft und Kunst zu Thorn”, Bd. 9, Thorn 1894; HR – *Die Recesse und andere Akten der Hansetage von 1256–1430*; KŁK – *Księgi ławnicze krakowskie z lat 1408–1417. Księgi wójtowskie krakowskie. Fragmenty z lat 1411–1412*, wyd. M. Starzyński, współpraca P. Wiencierz, „Starodawne Prawa Polskiego Pomniki”, Seria II, red. W. Bukowski, Dział III, t. 4, Warszawa–Kraków 2020; krak. – krakowski; l. – lata; LST – *Liber scabinorum Veteris Civitatis*

⁵⁹ Zob. W. Heinemeyer, *Richtlinien für die Regestierung von Urkunden*, w: *Richtlinien für die Edition landesgeschichtlicher Quellen*, Hrsg. W. Heinemeyer, Marburg–Köln 1978, s. 7–15; M. Thumser, *Zehn Thesen zur Edition deutschsprachiger Geschichtsquellen (14.–16. Jahrhundert)*, w: *Editionswissenschaftliche Kolloquien 2005/2007. Methodik, Amtsbücher, Digitale Edition, Projekte*, Hrsg. M. Thumser, J. Tandecki, Toruń 2008, s. 13–19.

Thoruniensis 1363–1428, wyd. K. Kaczmarczyk, „Fontes”, t. 29, Toruń 1936; mieszcz. – mieszczanin; Mitkowski – J. Mitkowski, *Księga zmarłych bractwa kościoła Panny Marii w Krakowie (wiek XIV–XVIII)*, „Studia Historyczne” 1968, t. 11, s. 71–95; Noga – Z. Noga, *Krakowska rada miejska w XVI wieku. Studium o elicie władzy*, Kraków 2003; pap. – papierowy; Roczn. TNT – „Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu”; Starzyński – M. Starzyński, *Krakowska rada miejska w średniowieczu*, „Maiestas, Potestas, Communitas”, t. 3, Kraków 2010; sygn. – sygnatura; tor. – toruński; UMT – R. Czaja, *Urzędnicy mięscy Torunia. Spisy, cz. 1: do roku 1454*, „Roczn. TNT”, t. 89/1, Toruń 1999; wym. – wymiary; zm. – zmarły

1.

[Kraków], 9 lutego 1375–1389?

Rada miasta Krakowa informuje radę Starego Miasta Torunia w sprawie długu, jaki mieszcz. krak. Mikołaj Czenmark posiada u mieszcz. tor. Ruprechta z Lindy i Gotfryda z Allen.

Or.: APT, sygn. 69/1/0/1/765. List pap. o wym. 245 × 205 mm. Z przodu pod tekstem odcisnięta w tuszu okrągła pieczęć archiwalna. Na odwrocie adres: Den erbaren weysin ratmannen czu Thorun unsern sunderlichen vrunden oraz odcisnięta w czerwonym wosku mniejsza pieczęć radziecka z przedstawieniem św. Wacława, zob. Chmiel, s. 95–97, fig. 5.

Uw.: W datacji brakuje roku wystawienia, stąd też przedział czasowy 1375–1389? wyznaczono na podstawie l. zasiadania na urzędzie starosty krak. Sędziwoja z Szubina. W inwentarzu zespołu „Dokumenty i listy 1251–1945” podano z kolei l. 1420–1430.

Unsern willigen dinst czu vor. Vrunde sunderlichen und guⁿneren vor uns in eym siczen- / de rate ist gewest der strytter rytter her Sandziwoy cracuscher hauptman¹ und / hat gefragit Nicolaum Czenmarc² unsern mitburger, wy is umme daz gelt III^c LX marc / Prussischer, sy doromme yn Ruprecht von der Linden³ in unserin gerichte beclagit hat und do vor her und syn wrowe ym mit der hant geantwort syn ab derselbe Ruprecht vor yn ken Gotken von Allen⁴ gelobit habe. Vor daz gelt III^c LX marc Prussischer und waz ym do von wissintlich were, daz her daz vor uns bekente. Uf

welit frage der egenante Nicolaus Czenmarc bekante, daz Ruprecht von der Linden, burger czu Thorun, mit ym vor daz gelt III^c LX marc Prussischer Gotken von Allen ouch burger czu Thorun gelobit habe, dornoch wart doselbis abir gefragit den vorgebanten Nicols Czenmarc von dem vorgebantem herrn Sandziwoy ab dez geldis III^c LX marc icht beczalit sy. Dorubir her antwortit, daz syn nichsicht beczalit were, welch bekentnissen und fragen. Alzo vor uns geschen bekennen wir vor nwer erberkeyt vorbas im disem brife. Gegeben an send Appollonia tage.

Ratmanne czu Cracow.

¹ *Sędziwój z Szubina, starosta krak. (1375–1389)*, zob. *Urzędnicy małopolscy XII–XV wieku. Spisy, oprac. J. Kurtyka, T. Nowakowski, F. Sikora, A. Sochacka, P. K. Wojciechowski, B. Wyrozumska, Wrocław–Warszawa–Kraków 1990 (Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy, red. A. Gąsiorowski, t. 4/1), s. 286, nr 1283; ² w źródłach krak. występuje tylko żona Mikołaja Czenmarka, Małgorzata (1376), zob. *ASC*, nr 1166; ³ *Ruprecht z Lindy, mieszcz. staromiejski, notowany w 1383 r.*, zob. *LST*, nr 103; ⁴ *Gotfryd z Allen (starszy), rajca (1365–1383) i burmistrz Starego Miasta Torunia (1384–1390), zm. przed 22 II 1390 r.*, zob. *UMT*, s. 59, nr 168 i nast., s. 73, nr 28 i nast.; *K. Kopiński, Genealogia patrycjuszowskiej rodziny Allenów z Torunia w XIV wieku, „Rocznik Toruński” 1999, t. 26, s. 41–54, zwł. 48.**

2.

[Kraków], po 13 grudnia, przed 1393?

Rada miasta Krakowa informuje radę Starego Miasta Torunia w sprawie Jana Flenczera, którego we Flandrii pozbawiono towarów.

Or.: *APT, sygn. 69/1/0/1/310. List pap. o wym. 290 × 207 mm. Z przodu pod tekstem odcisnięta w tuszu okrągła pieczęć archiwalna. Na odwrocie adres: Denn ersamen weysin rathmannen czu Thorun unsirn vruⁿden oraz odcisnięta w czerwonym wosku mniejsza pieczęć radziecka z przedstawieniem św. Wacława, zob. Chmiel, s. 95–97, fig. 5; Engel, s. 13 (z odwołaniem do tego egzemplarza).*

Uw.: *Ze względu na brak roku w datacji w inwentarzu zespołu „Dokumenty i listy 1251–1945” podano 1400 r. Obecną datację zaproponowano na podstawie l. występowania Albrechta II Rebbera w źródłach tor.*

Dinsthaftige vruntschaft czu vor. Sundirlichen liben vrunde noch gir euwir ersamekeyt habe wir / bezant, dy Morrinsteyn, Grundern, Crobern, Ederern¹ und andir ir companie in der sachin Ol- / brechts Rebers² euwirs mitburgers kegen Johanne Flenczern off dy entwortin, sy das |-der-| sy den / selbin Johannem Flenczern als her mit irem gute ken Flandrin quam czuhant mechtlos allis ires gutis gemacht hettin durch etlicher sachen wyllen und hettin ir gut Arnoldo Polthus irem writhe in Flandirn bevolin czu vorkeufin und her wedir czu keufin und das her alle ungelt dor off gelegte hette, was dor off gegangin sey bis ken Danczke³ und das sy hettin sundirliche ire brive geschrebin an den erbirn Johannem Ho^cpp⁴ euwirn mitburgern, das her allis das ungelt, das off das gut machte gegeben von Danczke bis czu uns sulden vorrichten und en das gut her schickin das habe her vruntlichen geton. Und sy habin is em auch gar vorrichtit und bezalit und das sy von Olbrecht Rebern nichsnicht en wyssen, wen lib und gut und das sy von em nye keyn gelt off das gut wedir mit briven noch so^cst gefordirn noch gebetin hettin. Obir das allis liben vru^cnde hot Olbrecht Reber adir ymant czu en czu sachin dem wellin sy gerne czum rechtin steen und wir wellin em guits rechtis helfin. Gegeben am Montage nehst noch Lucie.

Rathmanne czu Cracow etc.

¹ *Morsztynowie, Grudnerowie, Kroberowie, Edererowie – pratrycjuszowskie rodziny krak.*, zob. M. Starzyński, Die Krakauer Herrschaftselite im Mittelalter. Eine Problemskizze, w: Krakau – Nürnberg – Prag, Die Elite der Städte im Mittelalter und in der Frühen Neuzeit. Herkunft, Nationalität, Mobilität, Mentalität, Hrsg. M. Dieffenbacher, O. Fejtová, Z. Noga, „*Documenta Pragensia Monographia*”, t. 33/1, series: Cracovia – Norimberga – Praga, Praha 2016, s. 49–61; ² Albrecht II Rebber, *ławnik* (1363) i *rajca Starego Miasta Torunia* (1367–1393), zm. 1393, zob. UMT, s. 134, nr 383, s. 60, nr 172 i nast.; ³ Gdańsk; ⁴ może identyczny z Janem Hoppem, *ławnikiem* (1411) i *rajcą Starego Miasta Torunia* (1420–1421), zob. UMT, s. 138, nr 515, s. 104, nr 280 i nast.

3.

*[Kraków], wtorek po niedzieli Vocem iocunditatis po 1387–1400?
Rada miasta Krakowa informuje radę Starego Miasta Torunia w sprawie decyzji, jaką podjęła wraz z władzami Wrocławia, by pozostać w Hanzie.*

Or.: APT, sygn. 69/1/0/1/311. List pap. o wym. 287 × 221 mm. Z przodu pod tekstem odcisnięta w tuszu okrągła pieczęć archiwalna. Na odwrocie adres: Honorabilibus amicis nostris carissimis consulibus civitatis Thorun etc. oraz odcisnięta w czerwonym wosku mniejsza pieczęć radziecka z przedstawieniem św. Wacława, zob. Chmiel, s. 95–97, fig. 5; Engel, s. 13 (z odwołaniem do tego egzemplarza).

Uw.: Ze względu na brak formuły datacyjnej w inwentarzu zespołu „Dokumenty i listy 1251–1945” podano 1400 r. Obecną datację zaproponowano na podstawie następujących przesłanek: a) w recesie zjazdu hanzeatyckiego w Malborku z 11 VIII 1387 r. Kraków został po raz pierwszy poświadczony jako członek związku, zob. HR, Bd. 3, Leipzig 1875, s. 370, nr 361, § 7; J. Wyrozumski, Kraków a Hanza w wiekach średnich, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego” 1985, t. 663: Prace Historyczne, z. 74, s. 57–66, zwł. 58; b) w literaturze przedmiotu przyjmuje się, że decyzja Krakowa i Wrocławia o pozostaniu w Hanzie zapadła pod koniec XIV w., zob. K. Kopiński, Gospodarcze i społeczne kontakty Torunia z Wrocławiem w późnym średniowieczu, „Roczn. TNT”, t. 91/2, Toruń 2005, s. 75; c) w recesie zjazdu hanzeatyckiego w Malborku z 27 II 1401 r. Kraków i Wrocław zostały wymienione jako miasta członkowskie (jakkolwiek w innej redakcji tego recesu Kraków i Norymbergę opisano jako dy bu^cssen der Henze syn), zob. HR, Bd. 5, Leipzig 1880, s. 5, nr 7, § 2.

Unsern dinstlichyn gru^cs mit treuwen czuvor. Libsten herren und vrunt als ir wol wissit das / ir und vor eczlichem cziten euwir brife sant und vormalnet uns um di Henze des worden / wir eyne mit Polener lande und mit der stat Bresslaw¹ und blyben mit uch bruderlich / in der Henzen, zo das wir mit enandir musten Flandirn² reumen. Auch liben vrunt als ir wissit, das ir und di euwern und di von Lubeck³ und al di an der ze siczczen czu uns und ubiral in unsers herryn des kungis lant koufflayn czyen ungehindirt, zo clage wir uch libsten vrunt, das di von Lubeck un di do plegin ken Nogroden⁴ czu czien, des di do selbis czu Nogroden sverlich hindirn unser

mitburger von Crokaw. Dorum bite wir uch in ganczim getruwen, das ir uch das lat, leit sin und gebt uns [...]prise ken Nogroden und ken Dorpt⁵ czu undirwisen den gemeynen koufman, das wir mit uch in der Henze sin und lange gewest sin, das si und ungehindirt frye lasen, czihen und koufflayn als den andirn gemeynen koufman und als si mit uns ungehindirt czien. Auch bite wir euwir wisheit, das ir geloubit sit, smendern dem kegenwortiger was uch der von unser wegen sagende ist. Gegeben am Dinstage vor der Betewochen.

¹ Wrocław; ² Flandria; ³ Lubeka; ⁴ Nowogród; ⁵ Dorpat.

4.

*[Kraków], najbliższa niedziela przed niedzielą Wstępną [1390–1400?]
Rada miasta Krakowa skarży się radzie Starego Miasta Torunia na kupca tor. Kaspra, który sprzedał Mikołajowi z Przedborza dwie beczki zepsutych śledzi.*

Or.: APT, sygn. 69/1/0/1/289. List pap. o wym. 230 × 148 mm. Z przodu pod tekstem odcisnięta w tuszu okrągła pieczęć archiwalna. Na odwrocie adres: Dennen ersamen weysin rathmannen und scheppin czu Thorun unsern vrunden oraz odcisnięta w czerwonym wosku mniejsza pieczęć radziecka z przedstawieniem św. Wacława, zob. Chmiel, s. 95–97, fig. 5; Engel, s. 13 (z odwołaniem do tego egzemplarza).

Uw.: Ze względu na brak roku w formule datacyjnej w inwentarzu zespołu „Dokumenty i listy 1251–1945” podano zakres l. 1390–1400.

Vruntlichin dinst czu vor. Ersammen liebín gunner. Vor unsirs rathis keginwortikeyt hot gesagit / der vorsichtige Micolai vom Przedborz, das her von Casparn seynem wirte ewirn mitbur- / gere czwu tunnen herings gekauft hett|-in-|<e> und em hette globit, das sy gut weren / als kaufmans gut, nu hot man se czu uns beyde tunnen off geslagin, des ist dy eyne allis veul boze hernik, das man en weg um sust geschotlit hot und nymandin getocht hot czuhabin, dy andir tunne ist auch als boze gewest als her spricht, das her sy nicht teuwir het mocht vorkeufin, wen ag um eyn halbe marg und czu den tunnen hot her geruffin gehabt unsir stat voyt, der mit em vor

uns gewest ist und dy heringe geseen hot und das dem selbin Micolaen also mite wedirnamyn ist vor uns hot bekant und beczenigit. Gegeben am Sunnobinde nehst vor Vastnacht.

Ratmanne czu Cracow.

5.

[Kraków], 16 lutego 1401 r.

Rada miasta Krakowa informuje radę Starego Miasta Torunia, że na jej prośbę ogłosiła zajęcie majątku mieszcz. krak. Mikołaja Strelicza przez mieszcz. tor. Piotra Rudolfa.

Or.: APT, sygn. 69/1/0/1/386. List pap. o wym. 220 × 145 mm. Z przodu pod tekstem dwukrotnie odcisnięta w tuszu okrągła pieczęć archiwalna. Na odwrocie adres: Dennen ersamen weysen ratmannen czu Thorun unsirn liben frunden oraz odcisnięta przez papier na podkładzie z czerwonego wosku mniejsza pieczęć radziecka z przedstawieniem św. Wacława, zob. Chmiel, s. 95–97, fig. 5; Engel, s. 13 (z odwołaniem do tego egzemplarza, ale z błędną datą 1400).

Dinst mit vruntlichem grusse zuvor. Ersamen weisen besundern libin gonner / noch ewir begerunge, als ir uns geschreben habt, habin wir Nicolao Strelicz¹ / unserm mitburger dy besaczczunge und dirvolgunge, dy Petir Rudolff² ewir / mitburger czu euch off seyn gut getan hat, an desem heutigen tage geoffimbart und vorkundigit, der spricht her welle dorczu denkin, daz her seyn gut vorantworten und freyen welle. Gegeben am Aschtege anno Domini MCCCC primo etc.

Ratmanne der stat Cracow.

¹ Mikołaj Strelicz, ławnik (1392–1396) i rajca krak. (1397–1404), zob. Starzyński, s. 251, nr 170; ² Piotr Rudolf, mieszcz. staromiejski, notowany w l. 1380–1394, zob. LST, nr 154, 331, 358, 363, 404.

6.

[Kraków], 3 sierpnia 1402 r.

Rada miasta Krakowa informuje radę Starego Miasta Torunia, że spadkobiercy zm. Jana Piczina upoważnili Marcina Raszko do odebrania należności od Konrada Ludenscheide, które ten był winien Piczinowi.

Or.: APT, sygn. 69/1/0/1/420. List pap. o wym. 205 × 145 mm. Z przodu pod tekstem odcisnięta w tuszu okrągła pieczęć archiwalna. Na odwrocie adres: Den ersamen weysen ratmannen czu Thorun usern liben frunden etc. oraz odcisnięta przez papier na podkładzie z czerwonego wosku mniejsza pieczęć radziecka z przedstawieniem św. Wacława, zob. Chmiel, s. 95–97, fig. 5.

Dinst mit fruntlichem gruse czuvor. Ersamen weisen liben frunde in unsers ratis keginworti- / keyt habin gestanden dy erbern Johannes¹ und Paulus genant Piczczin² in irem und in vor- / mundeschaft namen frawen Osanne irer muter und Nicolai³ ires jungistin bruders / und dy toguntsamen frawen Margaretha Glezerinne⁴ und Agnes Ba[r]tholomei Jenczs hausfrawe⁵, dy do a[l]le hern Johannis Piczczins⁶, dem Got gnode, eczwenne unsers mitburgers, erbelinge sint, haben den vorsichtigen Mertin Raschko, der trippenmecherinne man, mechtig gemacht, und iren volmechtigen Schaffer gesaczt, offczuhebin, czu heischen und zu vordern von hern Kunken Ludenscheide⁷ drittehhalbhundirt und sebin marg Prussischer off rechnunge adir wy vil des seyn wirt, dy derselbe her Kunke dem vorgeganten Johanni Piczczin schuldig blebin ist und en do von queyt und ledig czusagin [...] her dy schult beczalit hat in vollir macht und gleichir weise, sam dy vorgeganten personen alle selben keginwortig, wenn dorumme beten wir ewir ersamkeit mit ganzem fleisse, das ir dem obganten Mertin vorderlich geruchit behulfen czu seyn, daz em dy obgeschrebene schult gegulden beczalit und geantwort werde das wellin wir gerne vordinen. Gegeben an der Mitwoche ipso die Inventionis sancti Stephani prothomartiris anno Domini MCCCC secundo etc.

Ratmanne der stat Cracow.

^a Dziura w karcie dokumentu; ¹ Jan Piczin, *mieszcz. krak.*, syn Jana, zob. KŁK, nr 197; ² Paweł Piczin, *mieszcz. krak.*, syn Jana, brat Jana i Mikołaja, zob. KŁK, nr 366; ³ Mikołaj Piczin, *mieszcz. krak.*, syn Jana, brat Jana i Pawła, zob. KŁK, nr 197; ⁴ Małgorzata Glezerowa, *mieszcz. krak.*, żona Mikołaja, zob. KŁK, nr 352; ⁵ Anna, córka Jana Piczina, żona Bartłomieja Jencza, zob. ANK, Cons. Crac., sygn. 29/33/0/1.4.1./427, s. 170; ⁶ Jan Piczin starszy, *ławnik (1369–1393) i rajca krak. (1393–1401)*, mąż Ozanny, ojciec Jana, Mikołaja, Pawła i Anny, zob. Starzyński, s. 248, nr 161; ⁷ Konrad Lundscheide, *ławnik Starego Miasta Torunia (1399–1411)*, zob. UMT, s. 138, nr 487.

7.

[Kraków], najbliższy poniedziałek przed 25 grudnia przed 1404 r.?
Mikołaj Strelicz, mieszcz. krak., oświadcza radzie Starego Miasta Torunia, że spłacił wszystkie zobowiązania wobec mieszcz. tor. Piotra Rudolfa.

Or.: APT, sygn. 69/1/0/1/848. List pap. o wym. 184 × 305 mm. Z przodu pod tekstem odcisnięta w tuszu okrągła pieczęć archiwalna. Na odwrocie adres: Denn ersamen und vor-suchtigen rathmannen czu Thorn unsern besundern vrunden.

Uw.: Ze względu na brak daty w inwentarzu zespołu „Dokumenty i listy 1251–1945” podano l. 1430–1440. Obecną datację zaproponowano na podstawie l. występowania Mikołaja Strelicza w źródłach krak.

Liben herren. Vrontlechin grus mit dinste czu allen czeyten. Ich clage / ewer ersamkeyt legelich oler Peter Rudolf¹ ewren mit- / borger, das her mer meyn kopper vorsprochen hot, dor an her mer gar wngutlich wnd czu korcz / tut ich bey alle meyne tage in keyn pfennig scholdig blebin her schreybet mer meyne stif sweger habe vor ewer ersamkeyt bekant, das ich mich seyner hozen wnder wonden hab, se ret alzo eyne frawe wnd tut mer czu korcz, dor an hot se anders das geton Dambros² tochter hab ich genomen czu der e noch seynem tode, dem Got gonode, dor noch wart mer geantwort gewant hozin wnd ander gut alzo fil alzo des was czu getrewer hant, das ich das leste do bey sulde tun das hab ich geton wnd habe den dy mer das gut geantwort hattin gancz aus rechtunge geton, das ist dem rote wissentlich czu Croko wer Rudolf in der czeyt alzo ich das gut wnder mer hatte komen ader gesant wnd hette, das mitte gerichte wnder mer vorsprochin, ich hette em

das wol gegunt alzo hern Olbret rote tet wnd ack seyn gelt. Ich bette demut-
teclych ewer ersamkeyt en czu wnder weysen, das her seyn gut suche, do her
is von rechte suchen sal auch hab ich Stano Homan³ czezer des bruvis meyn
gut vor kowf, das mer Rudolf vorsprechin hot vorde, der dor an gehindert
wer nemen des beyde grossen schaden. Liben herren tut das leste do czu das
stet mer um ewer ersamkeyt czu vor dynen wnd czu danken vor meyn alde-
sten czu Croko auch liben herren hot her mer vor schrebin her habe vil [...]
buwe gesant ken Croko em hette nicht recht kant weder faren noch geschen
das mag her den schreyben, dy das gerechte czu handen. Habin Got der be-
war wns allen. Gegebin am Montage vor dem helegin Cristage.

Niclos Strailcz⁴ burger czu Croko.

¹ Piotr Rudolf, zob. 5/2; ² Mikołaj Dambrow, wójt sądowy (1385) i rajca krak. (1391–1397), zm. przed 3 X 1411 r., zob. KŁK, nr 311; Starzyński, s. 246, nr 153; ³ Stanisław Homan, mieszcz. krak. notowany w źródłach od 1406 r. (ANK, Cons. Crac., sygn. 29/33/0/1.4.1./427, s. 264), ławnik (1410–1411) i rajca (1412), zob. KŁK, s. 158; Starzyński, s. 258, nr 195; ⁴ Mikołaj Strelicz, zob. 5/1.

8.

[Kraków], 11 maja 1404 r.

Mikołaj Szafer, wójt krak., prosi radę Starego Miasta Torunia o przybycie
mieszcz. tor. Jana Kotwicza do Krakowa w ciągu sześciu tygodni w związku
z zajęciem jego towarów przez Eberharda Hitfelda.

Or.: APT, sygn. 69/1/0/1/454. List pap. o wym. 210 × 145 mm. Z przodu pod tekstem dwie
pieczęcie: 1) najpewniej sekretna miasta Krakowa (nieczytelna), odcisnięta przez papier na pod-
kładzie woskowym, zob. Chmiel, s. 100, fig. 8, oraz 2) tuszowa okrągła pieczęć archiwalna.

Den ersammen und forsichtigen ratmennen gesworn und [...]ytin^a der
stat Thoran fruntli- / chin und undirtenigin dinst czu allen czeitin bereyth.
Ers[am]men herrn und meyne liben gunner / und frunde, is ist czu czeitin
geschen, wy das der erbir m[an] Ewirhard Hetfelth¹ in formundschaft / des
erbirn mannis Tylmanni Hetfelth², yn unserm weic[h]bilde Johannis Ko-
twicz in ansproch seyne gutter vorsperret hot und dor noch, noch seynir

vorsperrunge seynem rechte noch gefolget hot als das recht ist, und hot der forgenanthe Ewirhard Hetfelt seyne frie dingtage dortlaget und dorfolget hyrummpe, so bit ich euwir ersammekeit mit ganczim fleise, das ir geruchet czuforkomdigin den forgenantin Johannem Kotwicz euwirn mitteburger, das her kome bynnen sechs wochin und forantworte seyn gut also ferre als is her mit rechte behaldin wyl. Gegeben czu Cracaw am nehestin Sontage noch Ascensionis Domini noch Gotis geburt M^{mo} CCCC^{mo} IIII^{to}.

Niczko Schaffer³ voyt czu Cracaw euwer besundir dinner.

^a Dziura w karcie dokumentu; ¹ Eberhard Hitfeld, ławnik Starego Miasta Torunia (1404), zob. UMT, s. 138, nr 494; ² Tileman Hitfeld, ławnik (1393) i rajca Starego Miasta Torunia (1394–1411), zob. UMT, s. 137, nr 467, s. 84, nr 228 i nast.; ³ Mikołaj Szafer, wójt sądowy krak. (1391–1416), zob. ASC, nr 1315; KŁK, nr 626.

9.

[Kraków], 2 sierpnia 1406 r.

Rada miasta Krakowa informuje radę Starego Miasta Torunia, że spadek po Mikołaju Kaldinheusie, który miał przypaść Janowi Ślepkugilowi, został przekazany radzie miasta Chełmna na potrzeby szpitala św. Jerzego.

Or.: APT, sygn. 69/1/0/1/1214. List pap. o wym. 290 × 180 mm. Z przodu pod tekstem odcisnięta w tuszu okrągła pieczęć archiwalna. Na odwrocie adres: Dennen ersamen und vorsichtigen rathmannen czu Thorun unsern besundern vrunden oraz odcisnięta w czerwonym wosku mniejsza pieczęć radziecka z przedstawieniem św. Wacława, zob. Chmiel, s. 95–97, fig. 5.

Uw.: Ze względu na brak daty rocznej w inwentarzu zespołu „Dokumenty i listy 1251–1945” podano l. 1400–1454. Obecną datację zaproponowano na podstawie l. występowania Jana Ślepkugila w źródłach krak. (zm. przed 15 VI 1412 r.) oraz zapisu daty dziennej (poniedziałek, nazajutrz po święcie Piotra w Okowach, który w l. 1400–1411 wypadł tylko w 1406 r.).

Sundirlichen dinst mit gruze czu vor. Besundern libin guⁿner vor unsers rathis keginwortikeyt / hot geleutmert der erbir Johannes Slepko-

gil', das am ewir erbirkeyt um eynis anfallis / wyllen, wy Niclosin Kaldinheus wegin |ge-| der czu uch czu sinthe Jorgen spital kranc² lege / das her deme etwas davon gerethe czu gebin. Nu spricht der selbe Slepkočil, das her den rathmannen czum Culmen, do das gut ist. Den selbin anfal alczumole bevolin hab|-in-|<e>. Das sy en sullin teylen undir seyne arme vrunde und sundirlichen hot her gebetin und geschrebin um den egenanten Niclosin Kaldinheus mit ernste und mit vleysse und uch benant, das ir vor en geschreben habit, das sy em des selbigen gutirs czu seynis leybis und lebins notdorft gebin und dorumme als her meynit, magit ir wol schrebin an dy rathmannen czum Culmen und das en kundigen das dem armen manne icht d [!] usdem gute werde. Gegeben am Montage des andern tagis sinthe Petirs tag Kethiveyer.

Rathmanne czu Cracow.

¹ Jan Ślepkugil starszy, ławnik (1382) i rajca krak. (1391–1402), zm. przed 15 VI 1412 r., zob. M. Starzyński, Ślepkugil Jan starszy, w: Polski słownik biograficzny, t. 50, red. A. Romanowski, Warszawa–Kraków 2015, s. 545–546; ² leprozorium św. Jerzego w Chełmnie, zob. M. Horanin, Sieć leprozoriów w państwie zakonnym w Prusach, „Komunikaty Mazursko-Warmińskie” 2005, nr 2, s. 133–155, zwł. s. 137–138.

10.

[Kraków], 1391–przed 8 maja 1410 r.?

Piotr Weingart z Krakowa prosi radę Starego Miasta Torunia o przekazanie sukna Bernardowi Dobirschinowi z Wrocławia.

Or.: APT, sygn. 69/1/0/1/768. List pap. o wym. 212 × 76 mm. Z przodu pod tekstem odciśnięta w tuszu okrągła pieczęć archiwalna.

Uw.: Ze względu na brak formuły datacyjnej w inwentarzu zespołu „Dokumenty i listy 1251–1945” podano l. 1390–1404. Obecną datację zaproponowano na podstawie l. występowania Piotra Weingarta w źródłach krak.

Mein vruntlichen dinst czu vor. Liben herren wist, daz di beyger und / di swarczen czu Breslaw¹ mit mir geret han von dez br^cwn tuchs wegen / Korcz von Lo^cvil, dorunne bit ich euch, daz ir daz selbe tuch gebt dem

Bern- / hart Dobirschin von Breslaw in erem namen, daz wil ich gern umb euch vordinen und sag is euch ledig.

Peter Weingart von Krokaw².

¹ Wrocław; ² Piotr Weingart, *rajca krak. (1391–1406), zm. przed 8 V 1410 r., zob. Starzyński, s. 248, nr 158; ANK, Cons. Crac., sygn. 29/33/0/1.4.1./427, s. 382.*

11.

[Kraków], najbliższa niedziela przed 1 sierpnia 1402–1410?

Rada miasta Krakowa wyjaśnia radzie Starego Miasta Torunia, że Mikołaj Armszultis zwrócił już dług mieszcz. tor. Piotrowi Rudolfowi i jego synowi Ludwikowi oraz że niestuszne są wysuwane wobec niego zarzuty, jakoby groził swoim wierzycielom.

Or.: APT, sygn. 69/1/0/1/764. List pap. o wym. 290 × 185 mm. Z przodu pod tekstem odcisnięta w tuszu okrągła pieczęć archiwalna. Na odwrocie adres: Denn ersamen weysin rathmannen czu Thorun unsern liben vrunden etc. oraz odcisnięta przez papier na podkładzie z czerwonego wosku mniejsza pieczęć radziecka z przedstawieniem św. Wacława, zob. Chmiel, s. 95–97, fig. 5.

Uw.: W formule korroboracyjnej podano, że list został uwierzytelniony pieczęcią sekretną, w rzeczywistości odcisnięto na nim pieczęć mniejszą radziecką. Z uwagi na fakt, że w datacji brakuje roku wystawienia, przedział czasowy 1402–1410? wyznaczono na podstawie ostatnich uchwytnych źródłowo wystąpień Mikołaja Armszultisa, aktywnego w Krakowie jeszcze w 1399 r. (zob. ANK, Cons. Crac., sygn. 29/33/0/1.4.1./427, s. 130–131), oraz Ludwika Rudolfa. W inwentarzu zespołu „Dokumenty i listy 1251–1945” podano z kolei l. 1420–1430.

Vruntlichin dinst mit gruze czu vor. Ersamen liben vrunde Nicolaum Armschultis¹ habe wir / vor uns gehabit und en in der sachin won Petir Rudolf² und Leutken seynis zonis³ von / der schu⁴lde und drewunge. Wegin noch ewirs brifis gir ernstlich und mit vleysse / undirweysit des hot her uns geentwort, wy das her Petro Rudolf am czergelde nicht me schuldig sey gewest. Wen ag czan mark Preuschs mynnir acht scotos, do habir em an ge-

gebin XIII ½ mark Pragischer groschen und das oberige sey her em schuldig und von der drewunge spricht her gar bescheydinlich her welle wedir Rudolf noch Leutken seynem zone keyne drewunge noch ding tun sundir is sey von der egenanten schult wegin adir was her mit en czuschaffin wirt habin und hot, das wil her mit dem rechtin czu en habin, czu sachin und czu schicken. Gegeben am Sunnobinde nehst vor Petri ad Vincula undir unserin secretis segil.

Rathmanne czu Cracow.

¹ *Mikołaj Armszultis, mieszcz. staromiejski, notowany w l. 1383–1402, zob. LST, nr 120, 144; Schuldbücher und Rechnungen der Großschäffer und Lieger des Deutschen Ordens in Preußen, Bd. 2: Großschäfferei Königsberg II (Ordensfolianten 142–149 und Zusatzmaterial), Hrg. J. Laczny, J. Sarnowsky, Mitarbeit C. Heß, „Quellen und Darstellungen zur Hansische Geschichte, Neue Folge”, Bd. 59/2, Köln–Weimar–Wien 2013, s. 42;* ² *Piotr Rudolf, zob. nr 5/1;* ³ *Ludwik Rudolf, mieszcz. staromiejski, notowany w 1410 r., zob. LST, nr 845.*

12.

[Kraków], środa po Zesłaniu Ducha Świętego przed 1399–1411 r.
Rada miasta Krakowa informuje radę Starego Miasta Torunia, że pieniądze, których od Wilhelma z Rhoden domaga się mieszcz. tor. Herbord Platte, należą do spadkobierców mieszcz. krak. Mikołaja Dambrowa.

Or.: *APT, sygn. 69/1/0/1/1213. List pap. o wym. 205 × 145 mm. Z przodu pod tekstem odcisnięta w tuszu okrągła pieczęć archiwalna. Na odwrocie adres: Den ersamen weyssen unsern lieben frunden rathmannen czu Thorun oraz odcisnięta przez papier na podkładzie z czerwonego wosku mniejsza pieczęć radziecka z przedstawieniem św. Wacława, zob. Chmiel, s. 95–97, fig. 5.*

Uw.: *Ze względu na brak daty rocznej w inwentarzu zespołu „Dokumenty i listy 1251–1945” podano 1427 r. Obecną datację zaproponowano na podstawie l. występowania Wilhelma z Rhoden w źródłach tor. i Mikołaja Dambrowa w źródłach krak.*

Vruntlichin grus und dinst czuvor. Ersamen lieben frunde in nwen brieffin / kundigt ir uns, daz Herbord Platte¹ nwir mitburger emdir Wil-

helm von / Roden² eyloff schok grosszin dirfordert und dirlangit hat, dy do angehorn / hern Niclos Dambrow³, eczwenne unsers mitburgers erbnehmen, des haben wir dy selben erbenemen besant und en dir dirforderunge gekudigt, dy uns geantwort haben, daz sy von sulchir schult nicht wissin und wellen, wy boten czu uch senden daz gelt mit eynem rechtem czu freyen, dem wir bittin gunstliche furderunge czu beweysen. Gegeben an der Mitwochen nest noch Pffingsten.

Ratmanne czu Cracow.

¹ *Herbord Platte, mieszcz. staromiejski, notowany w l. 1399–1403, zm. przed 7 VI 1426 r., zob. LST, nr 504, 555, 578, 1886;* ² *Wilhelm z Rhoden, mieszcz. staromiejski, notowany w 1399 r., zob. LST, nr 504–505;* ³ *Mikołaj Dambrow, zob. nr 712.*

13.

[Kraków], 20 stycznia [1410–1420]

Rada miasta Krakowa zwraca się z prośbą do komtura toruńskiego, by ten wydał rzeczy należące do Bema z Lublina, gdyż sprawy sporne między Lublinem a Toruniem zostały już wyjaśnione.

Or.: *APT, sygn. 69/1/0/1/766. List pap. o wym. 230 × 230 mm. Z przodu pod tekstem odcisnięta w tuszu okrągła pieczęć archiwalna. Na odwrocie adres: Famose religiositati viro domino commendatori Thorunensi fautori ipsorum sincere dilecto [...] oraz odcisnięta w czerwonym wosku mniejsza pieczęć radziecka z przedstawieniem św. Wacława, zob. Chmiel, s. 95–97, fig. 5.*

Uw.: *W datacji brakuje roku wystawienia. W inwentarzu zespołu „Dokumenty i listy 1251–1945” podano l. 1410–1420.*

Unsern willigen dinst czuvor. Liber herre und guⁿner vor uns ist der erber Bem von / Lublyn gewest und hat uns vorgelegit auch in keginwertikeit eyn teyle der vorricht- / leutin, di dor czwischin gewest syn, wi |-ym-| alleyn alle dink czwischen nwner leutin / von Thorun und den Lublinern vorricht und hynelegit synt als uch ouch do von vormols unser stat brif gesant wordin und den nwner leutin vorburgit wart von dem lublinischem ir

gelt, daz yn geburen solde dem egenanten Bemen syn gut, daz ym doselbis gehindert ist nicht mag werdin, dorumme bitten wir nwir erbern namhaftikeyt in flyse, daz ir geruchit czu undirweysen. Diselben nwer leute, daz ym syn gute gebreyt werde, daz wellen wir allinthalben mit cruste vordinen went alle dink der sachen czu mole synt vorricht und geendit als vor uns doselbis der vogenanten vorrichtleute eyn teyl bekant haben. Gegeben an der heyligen Fabiani und Sebastiani tage.

Ratmanne czu Cracow di nwner.

14.

[Kraków], 5 października [1410–1420?]

Rada miasta Krakowa zwraca się z prośbą do rady Starego Miasta Torunia o zwrot pieniędzy należnych kupcom lubelskim wobec zawarcia ugody pomiędzy obu miastami.

Or.: APT, sygn. 69/1/0/1/767. List pap. o wym. 290 × 165 mm. Z przodu pod tekstem odcisnięta w tuszu okrągła pieczęć archiwalna. Na odwrocie adres: Honorabilibus viris consulibus Thorunensibus amicis et fautoribus eorum sincere dilectis oraz odcisnięta w czerwonym wosku mniejsza pieczęć radziecka z przedstawieniem św. Wacława, zob. Chmiel, s. 95–97, fig. 5.

Uw.: W datacji brakuje roku wystawienia. W inwentarzu zespołu „Dokumenty i listy 1251–1945” podano l. 1410–1420.

Voluntario servientem preadmissis brevis. Vestram circumspicionem scire plurimum affectamus, quod debet per concor- / diam inter vestros cives ex una parte et cives Lublynenses parte ex altera per arbitros in prioribus / nostris litteris expressos celebratam et factam satis firmam, in qua eciam dicti vestri cives bene steterunt / contenti ita, quod suas pecunias sustulerunt et per superstitute pecuniam eorum, que ipsis adhuc deficit, receperunt bone fideiussorie caucionem, modo vero ex impedimentis ipsorum vestrorum civium dicti cives Lublinenses, ut audimus, non possunt suas pecunias rehibere, quare studio petimus, quo valemus, quatenus predictos vestros ci-

ves iuris intuitu nostreque servitutis ad hoc tenere velitis efficaciter informare, ut memoratis Lublinensibus eciam eorum pecunia assignetur, quod si non fieret, ex tunc timemus, quod prius posset ex huiusmodi suboriri. Datum in crastino sancti Francisci confessoris.

Consules Cracovienses etc.

15.

[Kraków], 30 lipca 1442 r.

Rada miasta Krakowa informuje radę Starego Miasta Torunia, że mieszcz. krak. Michał Ederer oraz Tomasz Gorlicz wypędzili kupców toruńskich z targu w Jarostawiu z polecenia kupców krak., gdyż torunianie podlegali krak. prawu składu.

Or.: APT, sygn. 69/1/0/1/418. List pap. o wym. 300 × 175 mm. Z przodu pod tekstem odcisnięta w tuszu okrągła pieczęć archiwalna. Na odwrocie adres: Den ersamen weysen hern burgermeyster und ratmennen der stat Thorun unsirn frunden, XVI-wieczne streszczenie: Rath von Cracau 1442 das die thornischen kauflaute nicht sollen zu Jaroslau verkauffen, jedna nowożytna sygn. archiwalna: Scrin. XX 13 oraz odcisnięta przez papier na podkładzie z czerwonego wosku mniejsza pieczęć radziecka z przedstawieniem św. Wacława, zob. Chmiel, s. 95–97, fig. 5.

Uw.: W inwentarzu zespołu „Dokumenty i listy 1251–1945” błędnie datowany na 1402 r.

Unsirn fruntlichen grus czu vor. Ersame liben frunde und guⁿner uns haben Michiel Ederer¹ / und Thomis Gorlicz unsir mitburger vorgeben, wy daz czu euch in ewir stat Thorun vor- / gehalden sey von eczlichen ewirn burgern. Wy daz sy aus eygenem willen und macht / czu Jaroslaw² in dem margte ewirn burgern vorboten und gewerit haben czu vorkeuffen. Wen sy das nicht mit rechte czu tuen hetten. Wen von rechtis wegin sullen ewir burger nicht durch unsir alde nedirloge czien und mergte halden. Und obir das denselben unsirn mitburgern gedrewit haben sy [cz]u beschedigen und umb des willen bekenne wir an ewir ersamkeyt, daz dy vorbittunge, dy dy obgenanten unsir burger czu ewirn burgern. Dy haben sy geton als boten, dy do

gesant sint gewest von der ganczen gemeyne der kowfleute aus desem lande und ouch aus Rewssen³, dy of dyselbe czeyt in den marckt komen worden. Und nicht von eygener macht und hirumme bete wir ewir fruntschaft, daz ewir ersamkeyt ewir burger undirweysen wellit, daz sy den obgenanten unsirn burgern nicht vorhalden wellin, wen sy der sachen unschuldig sint. Und ouch daz sy von ewirn burgern sicher und frey mit erem gute und leibe ungehindert bleyben. Als wir alle czeyt dergleich umb euch und umb dy ewirn gerne tuen welden. Gegebin am Montage noch Jacobi anno etc. quadragesimo secundo.

Ratmanne der stat Cracow.

¹ *Michał Ederer, ławnik (1442) i rajca krak. (1445–1463), zm. przed 18 IV 1466 r., zob. Starzyński, s. 276, nr 252;* ² *Jarosław, miasto w ziemi przemyskiej;* ³ *Ruś.*

16.

*[Kraków], piątek w Suche Dni po św. Lucji (13 grudnia) [1400–1454?]
Rada miasta Krakowa informuje radę Starego Miasta Torunia, że więźniowie zostali przesłuchani, ale nie wiedzą, gdzie znajduje się renta.*

Or.: *APT, sygn. 69/1/0/1/1215. List pap. o wym. 210 × 150 mm. Z przodu pod tekstem odcisnięta w tuszu okrągła pieczęć archiwalna. Na odwrocie adres: Den ersamen weyssen rathmannen czu Thorn unsern besundern vrunden oraz odcisnięta przez papier na podkładzie z czerwonego wosku mniejsza pieczęć radziecka z przedstawieniem św. Wacława, zob. Chmiel, s. 95–97, fig. 5.*

Uw.: *Ze względu na brak daty rocznej w inwentarzu zespołu „Dokumenty i listy 1251–1945” podano l. 1400–1454.*

Vruntlichin dinst czu vor. Ersamen liebín vru^ende noch gir euwirs brifis habe / wir dy czu uns gefangene gefragit um dy ir uns geschrebin habit ab sy icht / me gesellin gehabit hettin in der tot czu uch begangene, nu kunne wir nicht / mer dirfarin. Wen ag dy als ir uns geschrebin habit auch sprechin sy das sy nicht wysssen, wo dy andirn gesellin sint hen komyn und czu

den gefangin welle wir losin tun als ir hot gegerit. Gegeben am Vreytage IIII^{or} Temporum. «Veni et ostende etc.»

Rathmanne czu Cracow.

17.

[Kraków], 10 września 1464 r.

Rada miasta Krakowa zwraca się z prośbą do rady Starego Miasta Torunia o uregulowanie spraw finansowych po zmarłym Janie Swidniczerze wobec jego syna Jana i dalszej rodziny.

Or.: APT, sygn. 69/1/0/1/2010a. List pap. o wym. 293 × 220 mm. Z przodu na lewym marginesie odcisnięta w tuszu okrągła pieczęć archiwalna. Na odwrocie adres: Den ersamen weysin hern ratmannen der stat Thorun unsirn gunstigen libin frunden, *nowożytna sygn. archiwalna* Scrin. XXV n. 9 oraz odcisnięta przez papier na podkładzie z czerwonego wosku mniejsza pieczęć radziecka z przedstawieniem św. Wacława, zob. Chmiel, s. 95–97, fig. 5.

Unsirn fruntlichen gruss czufor. Ersame weyse hern unsir gunstige libin frunde vor uns / in sitzendem rate dy erbern Johannes des ersamen hern Johannes Sweidinczers / son¹ in seinem und seiner andir bruder² namen und desgleichen frawen Anna³ und Paulus⁴ / ir son ouch in irim und andir ire kynder namen vorgebin haben in clagis weyse obir ewer ersame weysheit von der burgschaft rocgin dy etwen her Johannes Swedniczer und Stano Gorteler⁵, der Got genode, vor euch und ewer stat geton habin, und umb solchir burgschaft sy beczalunge und genugtunne musten sich entprechen und losin als borgen also das dy abgenanten kynder bis of dese czeit gatrowliclichen harrunde sint gewest von ewer ersamkeit herrwedir genugtunne und beczalunge czuhabin das deme als sy sprechen von ewer libe nicht geschen ist dorunne, sint si bittinde uns an ewer ersame weysheit unsir schriftliche bete czu brengen. Betin wir dinstlich, fleyslich, groslichen doran czuseyn, das den egenanten kynder eyn genugen gesche an solcher scholt als obene berint ist von der burgschaft wegen dy ere fatir vor ewer ersamkeit musten beczalen und als denne sy vor uns vorgeben

habin, ap das von ewer libe nicht geschee, so musten si sich halden an dy vorschreibunge noch inneholdunge ewer ersamkeit brife und sigel und was ewer ersamkeit in dem tuen wil durch ewer schriftliche antwort begere wir uns undirrichten. Gegebin czu Cracow an der Mitwoch noch Nativitatis Marie anno etc. LX quarto.

Ratmanne der stat Cracow.

¹ Jan Swidniczer, syn Jana, rajcy krak. (1425–1457), zm. przed 17 XI 1459 r., zob. Starzyński, s. 267, nr 223; ² Jakub Swidniczer, syn Jana starszego, ławnik (1448–1451) i rajca krak. (1466–1477), zob. Starzyński, s. 287, nr 285; ³ Anna [recte: Agnieszka], żona Jakuba, zob. Mitkowski, s. 86; J. Rajman, Rajcy krakowscy i członkowie ich rodzin w księdze zmarłych bractwa Najświętszej Marii Panny w Krakowie (połowa XIV–koniec XVI w.), „Średniowiecze Polskie i Powszechnie” 2015, t. 7 (11), s. 45–68, zwł. s. 60; ⁴ Paweł, syn Jakuba, zob. Mitkowski, s. 86; ⁵ Stanisław Gortler, rajca krak. (1461), zob. B. Paprocki, Herby rycerstwa polskiego [...] zebrane i wydane r.p. 1584, wyd. K. J. Turowski, Kraków 1858, s. 895; Starzyński, s. 289, nr 292.

18.

[Kraków], 31 marca 1479 r.

Rada miasta Krakowa zaświadcza, że Piotr z Milicza nie ma pretensji do rady Starego Miasta Torunia o zatrzymanie dwudziestu beczek śledzi i chce się z radą pojednać.

Or.: APT, sygn. 69/1/0/1/2252. List pap. o wym. 318 × 220 mm. Z przodu dwie pieczęcie: 1) pod tekstem odcisnięta przez papier pieczęć sekretna herbowa, zob. Chmiel, s. 100, fig. 8, oraz 2) na lewym marginesie tuszowa okrągła pieczęć archiwalna. Na odwrocie regest: Quittancia der herren von Crokaw von der XX tunnen heringis moginn.

Wir rothmanne der stad Crokow bekennenn offintlich mit desin briefe, das komen ist vor unns yn / sitczindinn roth der erbar Petir von Militcz unsir mitteburgir unnd hat gelobet bey allim seinen / guttirm bewegelich unnd unbewegelich, das dy ersamen herren rothmannen der stad Thorun nymmir / angelanget sullinn werdinn noch durch sich noch durch alle seine frunde von weginne der XX thonnen heringis, dy sy im am sache willinn gehemmet un auffgehaldinn hattinn globinde vor ansechtunge itlicher per-

sonen unnd vor [...] ^aschadinn nort was im noch awfwenig steht, das is mit im dy selben herren von Thorun [...]llinn vorrichtinn und vertraginn zu gegewgnisse ist unsir sigil ouff desin brieff [...] an der Mittewochinn vor dem Palmtage noch Christi geborth in dem XIII^c [...]stinn johre.

^a *Fragment tekstu pod pieczęcią.*

19.

[Kraków], 30 grudnia 1483 r.

Rada miasta Krakowa prosi radę Starego Miasta Torunia, by nie stwarzała przeszkód w prowadzeniu handlu w Prusach przez mieszcz. krak. Marcina Belzę.

Or.: *APT, sygn. 69/1/0/1/2452. List pap. o wym. 290 × 220 mm. Z przodu pod tekstem odcisnięta w tuszu okrągła pieczęć archiwalna. Na odwrocie adres: Denn ersamen und weysen herren burgirmeister und rothmannen der stad Thorun unsirn liben frunden oraz odcisnięta przez papier na podkładzie z czerwonego wosku pieczęć sekretna herbowa, zob. Chmiel, s. 100, fig. 8; Engel, s. 13 (z odwołaniem do tego egzemplarza).*

Unsirn grusz zu vor. Ersame weise herren besundir gutte gonnern und frunde. In unsirm mittel hot vordrocht / der ersame herrn Martinus von der Belze¹ unsir mitbrudir, wy das her seyne koufmanschatcz und handel nw von / filen joren ken Prewsin² und in ewir stad ofrichticlich |-geh-| georbirt hat ane hindernisse, so ist nw czu wissen / worden, wy das ym dorch ynwanet des landis und etliche von Danczig³ adir andir seyn kuppир und guttirn in ewir stad vorkummert und gehemet werden nicht wissinde wor umme, so her vor uns das bey seynen eyde behalden hot, das her bey euch noch zu Danczig nymantis schuldig ist noch keyne schult gemacht hat. Bitte wir dar umme ewyr wolt daran seyn das unsirm mitbrudir seyne guttir nicht gehemmit werde sunder mer frey seyn of das her mit unschult in eynen sulchen nicht zu schaden, queme wen so ymantis mit ym etwas meynete czu thuen, zu haben her kome, so her wol gesessen ist. Wir willen eynen ydirman gerichttickeit thuen, so denne und wir noch vorschreibunge der lande, so sy sich noch rechte vorruffen an euch, dy ewrn nicht rich-

ten, wille wir in eynen geleichem vorschulden. Gegeben am Dinstage noch Thome Apostoli anno 83.

Rothmanne der stad Crakow.

¹ Marcin Bełza, *ławnik (1447–1456) i rajca krak. (1456–1487)*, zm. przed 5 V 1489 r., zob. *Starzyński*, s. 281–282, nr 268; ² Prusy; ³ Gdańsk.

20.

[Kraków], 26 lutego 1486 r.

Rada miasta Krakowa informuje radę Starego Miasta Torunia, że każdy, kto był wystany do Królestwa Polskiego, może dowolnie przyjeżdżać lub wyjeżdżać.

Or.: APT, sygn. 69/1/0/1/2518. List pap. o wym. 222 × 120 mm. Z przodu pod tekstem odcisnięta w tuszu okrągła pieczęć archiwalna. Na odwrocie adres: [...]gen unsern sundirlichen vrunden [r]atmannen zu Thorun oraz odcisnięta w czerwonym wosku pieczęć mniejsza radziecka z przedstawieniem św. Wacława, zob. *Chmiel*, s. 95–97, fig. 5; *Engel*, s. 13 (z odwołaniem do tego egzemplarza).

Uw.: W inwentarzu zespołu „Dokumenty i listy 1251–1945” błędnie datowany na 25 lutego.

Vruntlich[en grus czu v]or. Ersamen vru^ende wissen beg[...] wir uch von / dez [...] fursten unseris herren des koniges bestelunge, daz / yderman [...] dem Konigreich czu Polan czu schickin hat als vor / mag [...] czusin. Gegeben am Sunabunde vor Metefasten anno Domini etc. LXXXVI°.

Ratmanne czu Cracow liben frunde.

21.

[Kraków], 14 maja 1492 r.

Rada miasta Krakowa poświadcza, że mieszcz. krak. Jan Krupek upoważnił mieszcz. gdańskich, Jana i Krystyna Szeffke, do odbioru 975 złotych węgierskich zdeponowanych dla niego w Toruniu przez mieszcz. krak. Kaspra Bera.

Or.: APT, sygn. 69/1/0/1/2566. List pap. o wym. 315 × 215 mm. Z przodu dwie pieczęcie: 1) pod tekstem sekretna miasta Krakowa, odcisnięta przez papier na podkładzie z czerwonego wosku, zob. Chmiel, s. 100, fig. 8, oraz 2) na lewym marginesie tuszowa okrągła pieczęć archiwalna. Na odwrocie XV-wieczna nota: Hic iure qwittanaciam von Niclis Karlen unde Hans Glewitz obir das gelt das Casper Bier ingelegt hot och eyne qwittancie von Hans Scheneken von gilde von Hans Crupky unde von Kristen Schenekin. Datum anno etc. XCII [...] am Montage post Urbani [...] [28 V 1512] oraz data 1492.

Wir rathmanne der stad Crakow bekennen offintlich mit deszim briffe, das vor uns yn sitczinden rathe / der erbarn Caspar Ber¹ unsir mitburger hat bekant und vormeldet, das her czu dem ersamen rathe / der stad Thorun hat ingeleget zu getrewer hant newnhundert und funf und sibinczig gulden Ungarischen / an gelde und gulden in den landen zu Prewsen² czenghaftig in eynen sacke vorsigilt und gebunden Johanni Crupeck³ unsirm mitburgern, dy zu nemen und zu fordern, so ist gestanden der selbe Johannes Crupeck und hat mechtig gemacht, dy erbarn Johannem und Kyrsten Scheffken burgern zu Danczke adir eynen aws yn wer sulch gelt fordern wirt, das ofczuheben und zu entphoen, do von frey, queit und ledig zu sagen in aller macht und weise sam her selbir personlich keginwortig were. Czu geczewnisse ist unser sigil off deszin briff gedruckt. Gegeben am Montage vor sinte Zophie anno Domini millesimo CCCC LXXXX secundo.

¹ Kasper Ber, rajca krak. (1496–1542), zm. przed 8 V 1542 r., zob. Noga, s. 296 (tam starsza literatura); ² Prusy; ³ Jan Krupek, ławnik (1500, 1502–1507) i rajca krak. (1508–1530), zm. 1530 r., zob. Noga, s. 321 (tam starsza literatura).

22.

[Kraków], 14 maja 1492 r.

Rada miasta Krakowa poświadcza, że Stanisław Waltkowicz (Kezinger) upoważnił mieszcz. krak. Jana Gliwicza do odbioru 467 złotych węgierskich zdeponowanych dla niego w Toruniu przez mieszcz. krak. Kaspra Bera.

Or.: APT, sygn. 69/1/0/1/2567. List pap. o wym. 315 × 210 mm. Z przodu dwie pieczęcie: 1) pod tekstem sekretna miasta Krakowa, odcisnięta przez papier na podkładzie z czerwonego

nego wosku, zob. Chmiel, s. 100, fig. 8, oraz 2) na lewym marginesie tuszowa okrągła pieczęć archiwalna. Na odwrocie XV-wieczna nota: |-Quitancia von Niclis Karle von Crokaw.-| Quitancia Stanislai Waltkowicz oraz data 1492.

Wir rathmanne der stad Crakow bekennen offntlich mit deszim briffe, das vor uns ym sitczinden rathe / der erbar Caspar Ber¹ hat bekant und geoffinbart, wy her zu dem ersamen rathe der stad Thorun hat / ingelegit zu getrewer hant firhundert und siben und sechszig Ungarischen gulden an gelde und golde yn eynen / sacke verbunden und vorsigilt Stanislaio Waltkowicz² zu nemen, so ist do bey gestanden der selbige Stanislaus Waltkowicz und hat vordan befallen und mechtig gemacht der vorsichtigen Johannem Gleywicz³ unsirn mitburger czegirn desis briffis sulch obgenante summa geldis zuffordern ofzuhaben und zuentphoen, do von frey, queit und ledig zu sagen in aller macht und weyse sam her selbir personlich keginwortig were. Czu geczewgnisse ist unser sigil off deszin briff gedruckt. Gegeben am Montage vor sancte Zophie anno Domini millesimo CCCC LXXXX secundo.

¹ Kasper Ber, zob. 21/1; ² Stanisław Kezinger, syn Waltera, mieszcz. krak. (do 1499 r., zrzekł się wówczas obywatelstwa), zob. J. Rajman, Kesingerowie krakowscy w XIV–XV wieku, w: Ojczyzna bliższa i dalsza. Studia historyczne ofiarowane Feliksowi Kirykowi w sześćdziesiątą rocznicę urodzin, red. J. Chrobaczyński, A. Jureczko, M. Śliwa, Kraków 1993, s. 435–445, zwł. s. 442, 445; ³ Jan Gliwicz, notowany jako mieszcz. krak. w 1487 r., zob. Cracovia artificum 1300–1500, wyd. J. Ptaśnik, „Źródła do Historji Sztuki i Cywilizacji w Polsce”, t. 4, Kraków 1917, nr 963.

23.

[Kraków], 14 maja 1492 r.

Rada miasta Krakowa poświadcza, że mieszcz. krak. Jan Tewdekus upoważnił mieszcz. tor. Benedykta Koyena do odbioru 180 złotych węgierskich zdeponowanych w Toruniu dla mieszcz. krak. Jana Kezingerera, który wspomnianą sumę już otrzymał.

Or.: APT, sygn. 69/1/0/1/2568. List pap. o wym. 313 × 215 mm. Z przodu dwie pieczęcie: 1) pod tekstem sekretna miasta Krakowa, odcisnięta przez papier na podkładzie z czerwonego wosku, zob. Chmiel, s. 100, fig. 8, oraz 2) na lewym marginesie tuszowa okrągła pieczęć

archiwalna. Na odwrocie XV-wieczna nota: Quitancia von Johann Kyszeling von Crokaw obir I^e und achczigk f. Ungarischen oraz data 1492.

Wir rathmanne der stad Crakow bekennen offintlich mit deszim briffe, das vor uns in sitczinden rathe der erbar / Caspar Ber¹ unsir mitburger hat bekant, das her den ersamen herren rathmanne der stad Thorun ingelegit / hat zu getrewer hant hundert und achtzig gulden Ungarischen an gelde und golde in eynen sacke vorsigelt dem ersamen / herren Johanni Kezinger² unsirm mitburger zu nemen, so hat der selbige herrn Johannes Kezinger bekant, das ym Johannes Tewdecus³ och unsir mitburger vor sulch gelt eynen genugen gethon hat darumme hat Hannus Thewdecus der nw sulch gelt entphaen sal mechtig gemacht den ersamen herren Benedictum Koye⁴ burger zu Thorun von seynen wegen sulche hundert und achtzig gulden Ungarischen ofzuheben und zu entphoen frey, queit und ledig zu sagen in aller macht und weyse sam her selbir personlich gegenwortig were. Czu geczewgnisse ist unser sigil off deszin briff gedruckt. Gegeben am Montage vor sancte Zophie anno Domini millesimo CCCC LXXXX secundo.

¹ *Kasper Ber*, zob. 21/1; ² *Jan Kezinger, syn Waltera, brat Stanisława, rajca krak. (1490–1534)*, zob. *Noga*, s. 315 (*tam starsza literatura*); ³ *Jan Tewdekus, mieszcz. krak., prawo miejskie przyjął w 1487 r.*, zob. *Księgi przyjęć do prawa miejskiego w Krakowie 1392–1506*, „Wydawnictwa Archiwum Aktów Dawnych Miasta Krakowa”, t. 5, Kraków 1913, nr 8339; ⁴ *Benedykt Koye, ławnik (1483–1491) i rajca Starego Miasta Torunia (1491–1505)*, zob. *K. Mikulski, Urzędnicy miejscy Torunia. Spisy, cz. 2: 1454–1650*, „Roczn. TNT”, t. 89/2, Toruń 2001, s. 123, nr 324, s. 44, nr 111 i nast.

24.

[Kraków], 14 maja 1492 r.

Rada miasta Krakowa poświadcza, że mieszcz. krak. Kasper Ber upoważnił mieszcz. krak. Mikołaja Karla do odbioru 1230 złotych węgierskich zdeponowanych w Toruniu u rajców staromiejskich.

Or.: *APT, sygn. 69/1/0/1/2569. List pap. o wym. 310 × 217 mm. Z przodu dwie pieczęcie: 1) pod tekstem sekretna miasta Krakowa, odcisnięta przez papier na podkładzie z czer-*

wonego wosku, zob. *Chmiel*, s. 100, fig. 8, oraz 2) na lewym marginesie tuszowa okrągła pieczęć archiwalna. Na odwrocie XV-wieczna nota: Quitancia Nicolai Karle oraz data 1492.

Wir rathmanne der stad Crakow bekennen offntlich mit deszim briffe, das vor uns ym sitczinden rathe / der erbar Casper Ber¹ unsir mitburger hat bekant und geoffinbart, wy her bey und zu den ersamen herren / rathmannen der stad Thorun hat ingeleget zu getrewer hant czwelfhundert und dreyczig Ungarischen gulden an / gelde und gulden in eynen sacke verbunden und vorsigelt, so hat her sulch gelt obirgeben dem erbarn Niclos Karlen², czegern deszis briffis, das zufordern, ofzuhaben und zuentphoen als seyn eygen proppir gut dor von frey, queit und ledig zusagen als her selbir personlich kegenwortig were. Czu geczewgnisse ist unsir sigil off deszin briff gedruckt. Gegeben am Montage vor sancte Zophie anno Domini M^o CCCC LXXXX secundo.

¹ *Kasper Ber*, zob. 211/; ² *Mikołaj Karl, rajca krak. (1497–1507)*, zob. *Noga*, s. 314 (tam starsza literatura).

25.

Toruń, 26 maja 1492 r.

Mikołaj Karl, mieszcz. krak., kwituje odbiór od rady Starego Miasta Torunia 1230 złotych węgierskich zdeponowanych w Toruniu na polecenie króla polskiego przez Kaspra Bera.

Or.: APT, sygn. 69/1/0/1/2570. List pap. o wym. 207 × 110 mm. Z przodu pod tekstem dwie pieczęcie: 1) Mikołaja Karla, okrągła, odcisnięta przez papier na podkładzie z zielonego wosku, z kreskowym znakiem właściciela przedstawiającym strzałę w słup (bez połowy grotu) z trzema belkami ułożonymi poziomo jedna nad drugą na promieniu oraz majuskułową literę N (w odbiciu lustrzanym?) po prawej stronie herladycznej, oraz 2) okrągła tuszowa pieczęć archiwalna.

Ich Niclisz Karle¹ mitpurger czu Crokaw bekenne mit dissen offenen brife, daz ich entphangen habe / von dem erbaren rothe der stat Thorun

nemlich czwelffhundert und driessick gulden Ungarischen / an gelde und an golden, welch gelt myr Casper Beer² von Crokaw hatte eyn geleet mir czu / gutte von wegen unsers genedigen herrn daz konigis von Polen von sulchem gelde. Sage ich vor genanter Niclisz Karle den ersamen rath der stat Thorun queit, frey unde ledigte czu erkunden und besseren bekentnisse ist dise meyn eigen hant schrift und habe meyn recht ingezelen unde an dissen meynen briffis uffgedrucket geschen und geschreiben czu Thorun am Zonnobende noch Orbani am XCII iore.

¹ *Mikołaj Karl, zob. 24/2;* ² *Kasper Ber, zob. 21/1.*

26.

Toruń, 26 maja 1492 r.

Jan Gliwicz, mieszcz. krak., kwituje odbiór od rady Starego Miasta Torunia 467 złotych węgierskich zdeponowanych w Toruniu na polecenie króla polskiego przez Kaspra Bera.

Or.: *APT, sygn. 69/1/0/1/2571. List pap. o wym. 217 × 170 mm. Z przodu pod tekstem dwie pieczęcie: 1) Jana Gliwicza, okrągła, odcisnięta w zielonym wosku (zachowany tylko fragment), oraz 2) okrągła tuszowa pieczęć archiwalna.*

Ich Hans Gleywicz¹ mitburger czw Crokaw bekenne offentlich mi deszem offen / bryff, das ich entphangis habe von dem ersamen ratt der stat Thoren vyr / hundert syben unde sechtzyg Ungarischen gulden von Stenzel Waltko² wegen von Crokaw / dy her Casper Ber³ eyn geleet hatt von wnszers genedigen herren des koniges wegen von Polen von sulchem gelde sage ich vogenanter Hans Gleywicz denn ersamen ratt der stat Thoren queyt, frey unde ledig czw orkunde unde beszerem bekentnysz ist dysz meyn eygen hant schryfft unde habe meyn recht eygen sigel wff deszen bryff wff gedrucket. Geschaen unde geschrebin czw Thoren am Sonnobent noch sancti Urbani im jor czwe unde newntczygsten.

¹ *Jan Gliwicz, zob. 22/3;* ² *Stanisław Kezinger, zob. 22/2;* ³ *Kasper Ber, zob. 21/1.*